

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kirkkolain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kirkkolakia siten, että Suomessa asuva kotikuntaa vailla oleva ulkomaalainen voisi liittyä kirkon jäseneksi.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi muutettavaksi kirkkoherranvaalia koskevia säännöksiä siten, että kirkkoherranvaalissa olisi käytettävissä kaksi vaihtoehtoista vaalitapaa, välitön tai välillinen vaali. Kirkkoherra valittaisiin ensisijaisesti välittömällä vaalilla, joka pääosin vastaa nykyistä kirkkoherranvaalia. Ylimääräistä vaalisijaa koskevat säännökset ehdotetaan kumottaviksi.

Seurakunnan pyynnöstä tuomiokapituli voisi päättää, että kirkkoherra valitaan välilli-

sellä vaalilla, jonka toimittaisi kirkkovaltuusto tai seurakuntayhtymään kuuluvassa seurakunnassa seurakuntaneuvosto. Välillisessä vaalissa ei olisi tuomiokapitulin suorittamaa ehdollepanoa.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi muutettavaksi säännöksiä aloiteoikeudesta hiippakuntavaltuustoon. Aloiteoikeutettujen joukkoa laajennettaisiin siten, että aloiteoikeus hiippakuntavaltuustoon olisi nykyisten aloiteoikeutettujen lisäksi vähintään kymmenellä hiippakuntaan kuuluvan seurakunnan seurakuntavaaleissa äänioikeutetulla jäsenellä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014.

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

1.1.1 Kirkon jäsenyys

Kirkkolain (1054/1993) 1 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan kirkon jäseneksi otetaan kasteessa. Kirkkojärjestyksessä (1055/1993) säädetään, miten jo kastettu henkilö otetaan kirkon jäseneksi.

Kirkkolain 1 luvun 3 §:n 2 momentin mukaan kirkon jäseneksi liittymisestä ja kirkosta eroamisesta on voimassa, mitä uskonnonvapauslaissa (453/2003) säädetään. Alle kaksitoistavuotias lapsi voidaan liittää kirkon jäseneksi, jos hänen vanhempansa tai huoltajansa on kirkon jäsen ja jos lapsen jäsenyydestä on sovittu tai päätetty uskonnonvapauslain 3 §:ssä säädetyllä tavalla.

Kirkkolain 3 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan kirkon jäsenet kuuluvat seurakuntiin, joilla kullakin on määrätty alueensa. Kielellisellä perusteella voi samalla alueella kuitenkin olla useampia seurakuntia. Pykälän 2 momentin mukaan kirkon jäsen on sen seurakunnan jäsen, jonka alueella hänellä on kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta ja siellä oleva asuinpaikka. Kirkkohallitus voi kuitenkin antaa määräyksiä siitä, milloin henkilö voi olla kotikuntansa alueella olevan muun seurakunnan jäsen.

Kirkkolain 3 luvun 2 §:n 2 momentin säännös, jonka mukaan kirkon jäsen on sen seurakunnan jäsen, jonka alueella hänellä on kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta ja siellä oleva asuinpaikka, on tarkoittanut sitä, että jos henkilöllä ei ole kotikuntalain mukaista kotikuntaa Suomessa, häntä ei voida ottaa kirkon jäseneksi.

Kotikuntalaissa säädetään henkilön kotikunnan ja siellä olevan asuinpaikan sekä ulkomailla vakinaisesti asuvan Suomen kansalaisen väestökirjanpitokunnan määräytymisestä. Kotikuntalain mukaan henkilön kotikunta on pääsääntöisesti se kunta, jossa hän asuu.

Kotikuntalain 4 §:ssä säädetään kotikunnasta maahan muutettaessa. Pykälän 1 momentin mukaan Suomeen ulkomailta tulleen

ja täällä asuvan henkilön kotikunta ja siellä oleva asuinpaikka määräytyy kotikuntalain säännösten mukaisesti, jos 1) hän on Suomen kansalainen; 2) hänellä on ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettu voimassa oleva jatkuvaan tai pysyvään oleskeluun oikeuttava lupa; 3) hän on Euroopan unionin jäsenmaan, Islannin, Liechtensteinin, Norjan tai Sveitsin kansalainen ja hän on ulkomaalaislain säännösten mukaisesti rekisteröinyt oleskeluoikeutensa Suomessa, jos häneltä edellytetään tällainen rekisteröinti; 4) hän on sellaisen henkilön perheenjäsen, jolla on Suomessa kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta; taikka 5) hänellä on ulkomaalaislaissa tarkoitettu voimassa oleva vähintään yhden vuoden tilapäiseen oleskeluun oikeuttava lupa ja hänellä on lisäksi tarkoitus olosuhteet kokonaisuudessaan huomioon ottaen jäädä Suomeen vakinaisesti asumaan.

Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettuina henkilön asumisen vakinaisuutta osoittavina seikkoina otetaan huomioon muun muassa, että 1) hän on suomalaista syntyperää; 2) hänellä on aiemmin ollut Suomessa kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta; 3) hänellä on voimassa oleva työ sopimus tai muu siihen rinnastettava selvitys Suomessa tehtävää vähintään kaksi vuotta kestävä työtä tai opiskelua varten; taikka 4) hänellä on ollut tilapäinen asuinpaikka Suomessa yhtäjaksoisesti vähintään yhden vuoden ajan maahanmuuton jälkeen.

Kotikuntalain 6 a §:ssä säädetään väestökirjanpitokunnasta. Pykälän 1 momentin mukaan ulkomailla vakinaisesti asuvan Suomen kansalaisen väestökirjanpitokunta on se kunta, joka viimeksi oli hänen kotikuntansa Suomessa. Jos Suomen kansalaisella ei ole ollut kotikuntaa Suomessa, pykälän 2 momentin mukaan hänen väestökirjanpitokuntansa määräytyy äidin, isän tai puolison kotikunnan taikka väestökirjanpitokunnan mukaan mainitussa järjestyksessä. Väestökirjanpitokunta on se kunta, joka henkilön saadessa Suomen kansalaisuuden oli hänen vanhempansa tai puolisonsa kotikunta tai väestökirjanpitokunta. Jos vanhemmilla tai puolisoilla ei ollut tällöin kotikuntaa tai väestökirjanpitokuntaa Suomessa, väestökirjanpitokunta on

Helsinki. Väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetussa laissa (661/2009; jäljempänä väestötietojärjestelmälaki) säädetään henkilötietojen rekisteröinnistä väestötietojärjestelmään. Väestötietojärjestelmälain 7 §:n mukaan väestötietojärjestelmään talletetaan tietoja Suomen kansalaisten lisäksi ulkomaan kansalaisista, jos kyseisessä laissa säädetyt rekisteröinnin edellytykset täyttyvät. Lisäksi ulkomaan kansalaisesta talletettavista tiedoista säädetään väestötietojärjestelmästä annetun valtioneuvoston asetuksen (128/2010) 20 §:ssä.

Väestötietojärjestelmälain 9 §:ssä säädetään ulkomaan kansalaisen rekisteröinnin edellytyksistä. Ulkomaan kansalaista koskevat tiedot talletetaan väestötietojärjestelmään, jos hänellä on Suomessa kotikuntalain mukaan määräytynyt kotikunta ja siellä oleva asuinpaikka. Kotikuntaa vailla olevaa ulkomaalaista koskevat tiedot voidaan tallettaa väestötietojärjestelmään, jos 1) hänellä on Suomessa kotikuntalaissa tarkoitettu tilapäinen asuinpaikka ja tallettaminen on tarpeen työskentelyyn, opiskeluun tai muuhun vastaavaan olosuhteeseen liittyvien velvollisuuksien tai oikeuksien toteuttamisen vuoksi; 2) tallettaminen johtuu Suomea sitovan kansainvälisen sopimuksen velvoitteiden täyttämistä; tai 3) tallettaminen on hänelle kuuluvien oikeuksien tai hänelle asetettujen velvollisuuksien toteuttamisen tai muun vastaavan erityisen ja perustellun syyn vuoksi välttämätöntä.

Väestötietojärjestelmälain 13 §:n 1 momentin mukaan väestötietojärjestelmään talletetaan henkilöstä muun muassa tieto jäsenyydestä uskonnonvapauslaissa tarkoitettussa uskonnollisessa yhdyskunnassa.

Uskonnonvapauslain 2 §:n mukaan uskonnollisella yhdyskunnalla tarkoitetaan evankelis-luterilaista kirkkoa, ortodoksista kirkkoa ja lain 2 luvussa säädetyllä tavalla rekisteröityä uskonnollista yhdyskuntaa. Lain 3 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus päättää uskonnollisesta asemastaan liittymällä sellaiseen uskonnolliseen yhdyskuntaan, joka hyväksyy hänet jäsenekseen, tai eroamalla siitä. Pykälän 4 momentin mukaan evankelis-luterilaista kirkkoa ja ortodoksista kirkkuntaa koskevassa lainsäädännössä voidaan

säättää ja rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan yhdyskuntajärjestyksessä määrätä yhdyskunnan jäsenyyden edellytyksistä.

Uskonnonvapauslain 4 §:n 1 momentin mukaan henkilön, joka tahtoo liittyä uskonnollisen yhdyskunnan jäseneksi, tulee ilmoittaa siitä yhdyskunnalle. Pykälän 3 momentin mukaan uskonnollisen yhdyskunnan tulee välittömästi ilmoittaa yhdyskunnan jäseneksi otetut henkilöt väestötietojärjestelmälaissa tarkoitettuun väestötietojärjestelmään. Ilmoituksen tulee sisältää henkilön täydellinen nimi, syntymäaika tai henkilötunnus sekä liittymispäivä.

Uskonnonvapauslain 4 §:n 4 momentin mukaan maistraatin, jonka toimialueella henkilöllä on kotikunta tai väestökirjanpitokunta, on viipymättä talletettava väestötietojärjestelmään tieto uskonnolliseen yhdyskuntaan liittymisestä.

Uskontokuntien jäsenrekistereistä annetun lain (614/1998) mukaan uskonnollisten yhdyskuntien tulee pitää jäsenistään rekisteriä, johon kerätään ja talletetaan uskontokunnan toiminnan ja hallinnon kannalta tarpeelliset tiedot.

Evankelis-luterilaisten seurakuntien jäsenten velvollisuudesta suorittaa veroa seurakunnalle annetun lain (1013/2012) 1 §:n mukaan verovelvollisen tulee suorittaa kirkollisveroa kunnallisverotuksessa verotettavien tulojen mukaan, jos hän on ollut seurakunnan jäsen verovuotta edeltävän vuoden lopussa. Myös seurakunnan jäsenen kuolinpesä on kirkollisverovelvollinen.

1.1.2. Muiden kirkkojen jäsenyyskäytännöt

Suomen ortodoksinen kirkko

Ortodoksisesta kirkosta annetun lain (985/2006) 3 §:n mukaan kirkon jäseniä ovat ne, jotka on otettu kasteen ja mirhalla voitelun sakramenttien kautta kirkon yhteyteen. Kirkon jäsen ei samanaikaisesti voi kuulua muuhun uskonnolliseen yhdyskuntaan. Kirkon jäsen, joka liittyy jonkin muun uskonnollisen yhdyskunnan jäseneksi, katsotaan eronneeksi kirkon jäsenyydestä.

Ortodoksisesta kirkosta annetun lain 45 §:n mukaan kirkon jäsen on sen seurakunnan jäsen, jonka alueella hänellä on kotikuntalaissa

tarkoitettu kotikunta ja siellä oleva asuinpaikka. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kirkko ottaa maahanmuuttajia jäsenikseen silloin, kun heillä on henkilötunnus ja oleskeluoikeus Suomessa. Maassa tilapäisesti oleskelevat henkilöt, jotka ovat ortodokseja, voivat käyttää kirkon palveluja.

Katolinen kirkko Suomessa

Helsingin katolinen hiippakunta on rekisteröity ”Katolinen kirkko Suomessa” -nimiseksi uskonnolliseksi yhdyskunnaksi, jonka yhdyskuntajärjestyksen 3 §:n mukaan yhdyskunnan jäseniä ovat kaikki, jotka kanonisen lain mukaisesti on kasteessa tai muulla säännönmukaisella tavalla otettu katolisen kirkon täyteen yhteyteen eivätkä ole siitä eronneet, ja joiden vakituinen tai tilapäinen asuinpaikka on kanonisen lain tarkoittamalla tavalla Suomessa. Katolisen kirkon jäsenyyden ehdottomana edellytyksenä on, ettei henkilö ole samanaikaisesti toisen uskonnollisen yhdyskunnan jäsen.

Katolisen kirkon kannalta kastetta ja mahdollisuutta liittyä kirkon jäseneksi ei ole sidottu siihen, onko henkilöllä kotikunta Suomessa. Vakituinen kotipaikka kanonisen lain mukaan saavutetaan asumalla seurakunnan tai hiippakunnan alueella, jos aikomus on jäädä alueelle pysyvästi tai henkilö on asunut alueella vähintään viisi vuotta. Tilapäinen asuinpaikka tarkoittaa puolestaan asumista seurakunnan tai hiippakunnan alueella vähintään kolme kuukautta tai aikomusta jäädä sinne vähintään kolmeksi kuukaudeksi. Kastetta koskevat kanonisen oikeuden säännökset eivät edellytä kotipaikkaa. Kaste rekisteröidään kastekirjaan siinä seurakunnassa, jonka alueella se on toimitettu.

Suomen Anglikaaninen kirkko

Suomen Anglikaanisen kirkon jäsenyyksiteerit seuraavat Englannin kirkon jäsenyysskäytäntöä. Seurakunnan alue on maantieteellisesti määritelty ja seurakunta on vastuussa tuon alueen pastoraalisista tarpeista. Kyseisellä alueella asuvat ovat kaikki seurakunnan potentiaalisia jäseniä. Kirkon seurakunnat pitävät yllä luetteloa äänioikeutetuista. Luetteloa pidetään kerrallaan kuusi vuotta, jonka

jälkeen äänioikeutettujen luettelo hävitetään ja aloitetaan uusi. Luetteloon haluavan on itse rekisteröidyttävä siihen. Halutessaan henkilö voi ilmoittaa myös väestötietojärjestelmään merkittäväksi jäsenyytensä Suomen Anglikaanisessa kirkossa.

Käytännössä seurakunnan jäsenenä voidaan pitää henkilöä, joka osallistuu säännöllisesti seurakunnan toimintaan, ja jolle seurakunnan papisto voi antaa todistuksen jäsenyydestä sillä perusteella, että tuntee henkilökohtaisesti kyseisen henkilön. Kaste anglikaanisessa kirkossa tekee henkilöstä kirkon jäsenen, mutta se ei luo jäsenyyttä seurakunnassa. Toisaalta henkilö voi olla seurakunnan jäsen osallistumalla sen toimintaan ja olemalla äänioikeutettujen luettelossa, vaikka hän ei ole kyseisen anglikaanisen kirkon jäsen.

Svenska kyrkan

Ruotsin kirkon kirkkojärjestyksen (SvKB 1999:1) 29 luvun 1—4 §:ssä ja 6 §:ssä säädetään kirkon jäsenyydestä siten, että Ruotsin kansalainen tai ulkomaan kansalainen, joka asuu Ruotsissa, voi kuulua kirkkoon. Kirkkohallitus voi lisäksi päättää myös muun henkilön kuulumisesta kirkkoon. Henkilö, joka kastetaan kirkon järjestyksen mukaisesti, otetaan samalla kirkon jäseneksi. Päätöksen kirkkoon kuulumisesta tekee pääsääntöisesti seurakunnan kirkkoherra. Jos henkilö ei ole väestökirjanpidossa, päätöksen hänen liittämisestään kirkon jäseneksi tai hänen eroamisestaan kirkon jäsenyydestä tekee Kirkkohallitus. Jotta jäsenellä olisi äänioikeus, hänen tulee olla merkitty maan väestörekisteriin. Tämä merkitsee sitä, että turvapaikanhakijalla tai ulkomaalaisella ei ole äänioikeutta kirkollisissa vaaleissa. Vastaavasti henkilö, joka ei ole väestökirjanpidossa, ei maksa kirkollismaksua, koska maksu perustuu kunnallisverotuksessa veronalaisiin tuloihin ja se peritään kunnallisverotuksen yhteydessä.

Den Norske Kirke

Norjan kirkosta annetun lain (Lov 1996-06-07 nr 31) 3 §:n mukaan kirkon jäseneksi voi liittyä Norjassa asuva henkilö (bosatt i riket). Tätä säännöstä tulkitaan siten, että hen-

kilö katsotaan Norjassa asuvaksi silloin, kun hänellä on sikäläinen henkilötunnus ja hänet on rekisteröity väestörekisteriin. Maahan muuttava ulkomaalainen rekisteröidään väestörekisteriin ja hän saa henkilötunnuksen, kun hänellä on oleskelulupa vähintään kuudeksi kuukaudeksi.

Saksan evankelinen kirkko

Saksan evankelisen kirkon kirkkolain (KMitG 81) mukaan kirkon jäseniä ovat ne kastetut evankeliset kristityt, joiden asuinpaikka (Wohnsitz) tai tavanmukainen kotipaikka (gewöhnlicher Aufenthalt) on Saksan evankelisen kirkon jäsenkirkon alueella. Kirkon jäsenyys määrittyy paikallisseurakunta-periaatteen mukaan, mutta erityistapauksissa poikkeukset ovat mahdollisia.

Käytännössä maakirkon jäseniä ovat ne, jotka verorekisteröinnin yhteydessä ilmoittavat olevansa evankelisia. Jäsenyys on siten riippumaton kansalaisuudesta tai maahanmuuttajastatuksesta. Verotuskäytännön mukaan kirkko saa jäsenmaksuja myös eiksaksalaisilta ja pakolaisilta riippumatta siitä, maksavatko he palkka- ja tuloveroa.

1.1.3 Kirkkoherran vaalitapa

Kirkkoherran vaalista säädetään kirkkolain 8 luvun 1 pykälässä sekä tarkemmin kirkkojärjestyksen 6 luvussa ja kirkon vaalijärjestyksen 2 luvussa. Kirkkoherra valitaan kirkkoherran vaalilla ja valituksi tulee se tuomiokapitulin ehdolle asettamista papeista, joka on saanut vaalissa enimmät äänet. Vähintään kymmenen äänioikeutettua seurakunnan jäsentä saa pyytää ylimääräiseksi ehdokkaaksi virkaan kelpoiseksi todettua hakijaa, jota ei ole asetettu ehdolle. Ylimääräisen vaaliehdokkaan on tullakseen valituksi saatava vähintään yksi kymmenesosa koko seurakunnan äänistä ja enemmän kuin puolet annetuista äänistä.

Kirkkoherran viran tultua avoimeksi tuomiokapituli julistaa sen haettavaksi 30 päivän hakuajalla ja ilmoittaa hakuajan päättämispäivän sekä hakijalta vaadittavan kielitaidon. Ennen viran auki julistamista tuomiokapituli voi varata kirkko- tai seurakuntaneuvostolle

tilaisuuden antaa lausunto viran erityisistä tarpeista.

Pappi, joka on hakijana kirkkoherran virkaan, ei voi hakea samanaikaisesti toista kirkkoherran tai kappalaisen virkaa. Papilla, joka vaalin tuloksen mukaan saisi valtakirjan kirkkoherran virkaan, on kuitenkin oikeus hakea toista papin virkaa, jos valtakirjaa ei ole annettu kolmen kuukauden kuluessa vaalin toimittamisesta. Jos on vain yksi pätevä hakija, tuomiokapitulin on varattava kirkko- tai seurakuntaneuvostolle tilaisuus antaa lausuntonsa vaaliehdotuksen tekemisestä. Tällöin neuvosto voi pyytää tuomiokapitulia julistamaan viran uudelleen haettavaksi. Jos uudella hakuajalla virkaan ei tule uutta pätevää hakijaa, tuomiokapitulin on tehtävä vaaliehdotus tai painavista syistä päätettävä, että viran täyttämismenettely raukeaa.

Tuomiokapituli tutkii hakijoiden kelpoisuuden, pääsääntöisesti haastattelee hakijat ja tekee vaaliehdotuksen. Vaaliehdotuksessa asetetaan pätevistä hakijoista vaalisijoille kolme siinä järjestyksessä kuin heidät katsotaan taitaviksi ja kykeneviksi virkaan ottaen huomioon viran erityiset tarpeet. Samalla tuomiokapituli toteaa myös, ketkä hakijoista ovat kelpoisia ylimääräiseksi vaaliehdokkaiksi.

Tuomiokapitulin tekemästä vaaliehdotuksesta hakijalla on mahdollisuus tehdä oikaisuvaatimus tuomiokapitulille. Oikaisuvaatimuksen johdosta annetusta päätöksestä on valitusmahdollisuus hallinto-oikeuteen ja jatkovalitusmahdollisuus korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Muutoksenhaun kohteena voi olla vaalisijan saaminen, kelpoisuus ylimääräiseksi ehdokkaaksi tai hakijoiden järjestys vaaliehdotuksessa.

Ehdolle pantu hakija ei saa peruuttaa hakemustaan sen jälkeen, kun vaaliehdotus on tehty. Tuomiokapituli voi kuitenkin painavista syistä hyväksyä peruutuksen. Ylimääräiseksi vaaliehdokkaaksi kelpoinen hakija saa peruuttaa hakemuksensa ennen viimeistä vaalisaaunpäivää. Hän on tämän jälkeen vapaa hakemaan muuta virkaa.

Jos vain yksi on asetettu ehdolle, tuomiokapituli antaa hänelle valtakirjan virkaan.

Kun vaaliehdotus on lainvoimainen, tuomiokapituli määrää vaalin ajankohdan sekä vaalisijalle asetetut toimittamaan vaalinäyt-

teenä päiväjumalanpalveluksen tuomiokapitulit määräämässä kirkossa.

Kirkkoherranvaalissa ovat äänioikeutettuja viimeistään ensimmäisenä vaalipäivänä 18 vuotta täyttäneet seurakunnan jäsenet. Ennakkoäänestys alkaa viimeistä vaalinäytettä seuraavana sunnuntain jälkeisenä maanantaina ja se jatkuu saman viikon perjantaihin. Vaali aloitetaan viimeistä vaalinäytettä seuraavana toisena sunnuntaina jumalanpalveluksen jälkeen ja päätetään joko samana päivänä taikka sitä seuraavana maanantaina.

Jos äänioikeutettu äänestää ylimääräistä vaaliehdokasta, hänellä on halutessaan oikeus lisäksi äänestää vaalisijalla olevaa ehdokasta.

1.1.4 Aloiteoikeus

Kirkkolain 17 b luvun 1 §:ssä säädetään hiippakuntavaltuuston tehtävistä. Pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan hiippakuntavaltuuston tehtävänä on käsitellä hiippakuntavaltuuston jäsenten, tuomiokapitulit, kirkkoneuvostojen, yhteisten kirkkoneuvostojen ja seurakuntaneuvostojen sille tekemät aloitteet. Siten lainkohdassa on hiippakuntavaltuuston tehtävän lisäksi säädetty niistä luottamushenkilöistä sekä hiippakunnan ja seurakuntien toimielimistä, joilla on aloiteoikeus hiippakuntavaltuustolle.

Mahdollisuudesta tehdä aloitteita kirkon tai seurakunnan ja seurakuntayhtymän toimielimille on säännöksiä sekä kirkkolaissa että kirkkojärjestyksessä. Kirkkolain 20 luvun 9 §:n mukaan kirkolliskokoukselle voivat tehdä esityksiä piispainkokous, kirkkohallitus ja hiippakuntavaltuusto sekä aloitteita kirkolliskokousedustaja. Piispainkokoukselle aloitteita voivat tehdä kirkkojärjestyksen 21 luvun 2 §:n mukaan piispainkokouksen jäsenet, kirkolliskokous, tuomiokapitulit, kirkkohallitus ja kirkolliskokouksen sen yhteyteen perustamat toimielimet sekä kirkon työmarkkinailaitos. Seurakuntatasolla kirkkovaltuuston jäsenen aloiteoikeudesta säädetään kirkkojärjestyksen 8 luvun 4 §:ssä ja kirkkoneuvoston jäsenen aloiteoikeudesta kirkkojärjestyksen 9 luvun 2 §:ssä. Lisäksi kirkkojärjestyksen 7 luvun 9 §:n mukaan seurakunnan jäsenellä on oikeus tehdä aloitteita seurakunnan tai seurakuntayhtymän toimintaa ja hallintoa koske-

vissa asioissa seurakunnalle tai seurakuntayhtymälle.

1.2 Nykytilan arviointi

1.2.1 Kirkon jäsenyys

Kirkon ja seurakunnan jäsenyys on ensisijaisesti teologinen ja hengellinen kysymys. Lisäksi siihen liittyy oikeudellisia ja hallinnollisia kysymyksiä. Jäsenyyden peruslähtökohtana on osallisuus sanasta ja sakramenteista, kirkon toimituksista ja toiminnasta. Sellaiset ei-teologiset jäsenyydedellytykset, jotka kyseenalaistavat teologisten ja hengellisten peruslähtökohtien toteutumisen ja asettavat ihmiset eriarvoiseen asemaan kirkon jäsenyyttä haettaessa, ovat ongelmallisia.

Kirkko on olemukseltaan universaalinen ja ekumeeninen, mutta kirkon jäsenyys on aina myös jäsenyyttä näkyvässä paikallisseurakunnan yhteisössä, johon liitytään kasteen sakramentin kautta.

Näistä teologisista ja yhdenvertaista kohteita korostavista lähtökohdista seuraa tarve säätää kotikuntaa vailla olevan maahanmuuttajan mahdollisuudesta liittyä seurakunnan jäseneksi. Seurakuntiin kohdistetun kyselyn pohjalta voidaan arvioida, että vuositasolla muutama kymmenen maahanmuuttajaa jää ilman pyytämäänsä kastetta. Joissakin tapauksissa kotikuntaa vailla olevia ulkomaalaisia on kastettu, vaikka kastamiselle ei säännösten mukaan olisi ollut edellytyksiä. Tätä on saatettu perustella esimerkiksi pastoraalisilla syillä, mutta kirkon järjestyksen kannalta se on ongelmallista.

1.2.2 Kirkkoherran vaalitapa

Kirkkoherra toimii seurakunnan hengellisenä ja hallinnollisena johtajana. Kirkkoheralla on kokonaisvastuu seurakunnasta, ja hänen tehtävänsä on vaalia yhteyttä piispaan ja tuomiokapituliin. Kirkkoherran tehtävänkuva on hengellisen johtajuuden ohella painottunut enenevässä määrin hallinto- ja johtotehtäviin, erityisesti henkilöstöjohtamiseen. Seurakunnat poikkeavat kuitenkin toisistaan muun muassa äänestysaktiivisuuden osalta. Nykyinen vaalitapa, jolla on pitkät perinteet, on edelleen käyttökelpoinen monissa seura-

kunnissa. Valittaessa kirkkoherraa suoralla kansanvaalilla äänestäjien voi kuitenkin olla vaikeaa arvioida viranhakijoiden osaamista ja kykyä hallinto- ja johtotehtävissä.

Tuomiokapituli voi tutkia ehdokkaiden johtajaominaisuuksia ja hallinnollista osaamista ja antaa niille painoa vaaliehdotusta tehdessään. Tässä tuomiokapituli voi halutessaan esimerkiksi käyttää apuna soveltuvuustutkimusta. Tuomiokapitulin mahdollisuudet vaikuttaa yleisten virkanimitysperusteiden huomiointiin ottamiseen valintatilanteessa ovat kuitenkin rajalliset. Seurakuntalaisilla ei yleensä ole selkeää kuvaa kirkkoherran tehtävistä, eikä heille ole mahdollista antaa ehdokkaiden henkilökohtaisista ominaisuuksista riittävästi tietoa vertailun tekemiseen. Henkilöarvioinneista, jotka ovat viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) perusteella salassa pidettäviä, ei voida antaa tietoa julkisuuteen. Tietoja voidaan käyttää yhtenä perusteena asetettaessa hakijoita vaalisijoille, mutta vaalisijajärjestys ei sido valinnan tekeviä seurakuntalaisia. Äänestäjä joutuu tekemään valintansa sen tiedon ja tuntuman mukaan, joka hänen on mahdollista saada ehdokkaista muun muassa vaalinäytejumalanpalveluksissa ja mahdollisissa haastattelutilanteissa. Kirkkoherran tehtäviä ajatellen nämä eivät anna riittävästi tietoja valinnan pohjaksi.

Kirkkoherranviran valintamenettely on monivaiheinen ja kestoltaan pitkä. Pitkä prosessi on raskas ja ongelmallinen sekä seurakunnalle että virkaa hakeville. Prosessin pituutta lisää kaksi muutoksenhakumahdollisuutta. Oikaisuvaatimus voi hidastaa vaalia kuukausilla, ja valitus viivästyttää vaalia yli vuodella. Pitkän valintamenettelyn voidaan myös arvioida vähentävän varteenotettavien hakijoiden määrää.

Myös ylimääräistä ehdokasta koskevat säännökset on koettu hankaliksi ja epätarkoituksenmukaisiksi, koska ne tekevät ylimääräisen ehdokkaan valinnan erittäin vaikeaksi, jopa mahdottomaksi. Ylimääräinen ehdokas voi tulla valituksi, jos hän saa yhden kymmenesosan seurakunnan äänistä ja puolet annetuista äänistä. Suurissa kaupunkiseurakunnissa äänestysprosentti nousee vain hyvin harvoin yli kymmenen prosentin, minkä vuoksi näissä seurakunnissa ylimääräinen

ehdokas ei voi tulla valituksi juuri koskaan. Kun seurakuntakoot suurenevat, ylimääräisen ehdokkaan on entistä vaikeampi tulla valituksi muissakaan seurakunnissa. Lisäksi äänestäjien on vaikea ymmärtää ylimääräisen ehdokkaan asemaa vaalissa. Ylimääräinen ehdokas voi moninkertaisella äänimäärällä hävitä vaalisijalla olleelle hakijalle, minkä seurakuntalaiset kokevat erityisen epäoikeudenmukaiseksi ja epädemokraattiseksi.

1.2.3 Aloiteoikeus

Hiippakuntavaltuusto on edustuksellinen toimielin. Seurakunnan jäsenellä on mahdollisuus itseään edustavan hiippakuntavaltuuston jäsenen kautta pyrkiä saattamaan asioita vireille hiippakuntavaltuustoon. Hiippakuntavaltuuston jäsenellä ei kuitenkaan ole mitään laillista velvoitetta tehdä tällaisesta asiasta aloitetta. Seurakunnan jäsenen aloite voi päätyä hiippakuntavaltuuston käsiteltäväksi myös jäsenelle seurakunnassa kuuluvan aloiteoikeuden kautta, jos kirkkoneuvosto, yhteinen kirkkoneuvosto tai seurakuntaneuvosto päättää jäsenen aloitteen johdosta tehdä aloitteen hiippakuntavaltuustolle. Myös seurakunnan toimielimillä on niille teytyjen aloitteiden osalta pääsääntöisesti vapaa harkintavalta.

Tuomiokapituleilla on itsenäinen aloitevalta hiippakuntavaltuustoon. Siten tuomiokapitulilla aloite hiippakuntavaltuustolle voi tuomiokapitulissa tulla vireille oma-aloitteisesti taikka sen alaisen johtokunnan, toimikunnan tai työryhmän esityksestä. Estettä ei ole myöskään sille, että tuomiokapituli hiippakunnan yleishallintoviranomaisena tekisi aloitteen sille osoitetun kansalaiskirjeen pohjalta. Mitään lain velvoitetta tähän ei kuitenkaan ole.

Kirkolliskokoukselle on vuosina 2005—2009 tehty 26 hiippakuntavaltuustoesitystä, joista kirkolliskokous on jättänyt raukeamaan puolet eli 13 esitystä. Perustuslain 14 §:n 3 momentissa asetetaan julkisen vallan tehtäväksi edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä koskevaan päätöksentekoon. Toisaalta jo perustuslain 2 §:n 2 momentissa todetaan kansanvaltaan sisältyvän yksilön oikeus osallistua ja vaikuttaa yh-

teiskunnan ja elinympäristönsä kehittämiseen. Aloitevalta hiippakuntavaltuustoon liittyy kiinteästi näihin perustuslain lähtökohtiin ja toisaalta kansankirkon olemukseen. Voimassa olevien säännösten heikkoutena on, ettei kirkon jäsenillä ole mahdollisuutta saattaa suoraan asioita vireille hiippakuntavaltuustossa.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1 Kirkon jäsenyys

Esityksessä ehdotetaan kirkkolakia muutettavaksi siten, että vailla kotikuntaa olevan Suomeen muuttaneen ulkomaalaisen olisi mahdollista liittyä kirkon jäseneksi. Tavoitteena on turvata kirkon perustehtävän toteuttamista maassa asuvien ulkomaalaisten parissa ja vahvistaa positiivisen uskonnonvapauden toteutumista. Lisäksi tavoitteena on selkeyttää kirkon jäsenyyttä koskevia säännöksiä.

Suomessa asuva ulkomaalainen voisi liittyä kirkon jäseneksi riippumatta siitä, millä edellytyksillä ja missä vaiheessa hän saa kotikuntalain mukaisen kotikunnan Suomessa. Jäsenyyden edellytyksenä olisi, että hän on ollut mukana seurakunnan toiminnassa vähintään kolmen kuukauden ajan. Vähimmäisaika on tarpeen seurakuntaan tutustumista ja tarvittaessa myös kasteopetuksen saamista varten.

Ehdotuksen mukaan kotikuntaa vailla oleva ulkomaalainen olisi sen seurakunnan jäsen, jonka alueella hän asuu. Jos vailla kotikuntaa oleva jäsen muuttaa toisen seurakunnan alueelle, hänellä olisi itsellään lähtökohtaisesti velvollisuus ilmoittaa siitä seurakunnalleen, jotta muutos voitaisiin tehdä myös jäsenrekisteriin.

Kotikuntaa vailla olevalle jäsenelle turvataisiin mahdollisimman pitkälle samat oikeudet ja velvollisuudet kuin muillekin kirkon jäsenille. Heillä ei kuitenkaan olisi äänioikeutta kirkollisissa vaaleissa, he eivät olisi vaalikelpoisia seurakuntavaaleissa eivätkä he olisi kirkollisverovelvollisia.

2.2 Kirkkoherran vaalitapa

Esityksen tavoitteena on muuttaa kirkkoherran valintaprosessi sellaiseksi, että se loisi edellytykset parhaan mahdollisen hakijan valinnalle tähän vaativaan ja lisääntyvässä määrin henkilöstöjohtamiseen painottuvaan tehtävään. Lisäksi tavoitteena on lyhentää ja yksinkertaistaa valintamenettelyä.

Kirkkoherranvaalia koskevia kirkkolain säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että kirkkoherranvaalissa olisi käytettävissä kaksi vaihtoehtoista vaalitapaa, joista seurakunta voisi valita itselleen tarkoituksenmukaisemman. Seurakunnat poikkeavat merkittävästi toisistaan muun muassa äänestysaktiivisuuden osalta, eikä sama vaalitapa sovellu yhtä hyvin käytettäväksi kaikissa seurakunnissa. Vaihtoehtoisten vaalitapojen avulla voidaan paremmin ottaa huomioon seurakuntien erilaiset tarpeet ja harkita, mikä palvelee parhaiten seurakunnan etua.

Ensisijaiseksi vaalitavaksi ehdotetaan säädettäväksi nykyinen välitön vaalitapa ja toissijaiseksi uusi välillinen vaalitapa. Seurakunnan pyynnöstä tuomiokapituli voisi tehdä päätöksen toissijaiseen vaalitapaan siirtymisestä, jolloin vaalin toimittaisi kirkkovaltuusto tai seurakuntayhtymään kuuluvassa seurakunnassa seurakuntaneuvosto.

Nykyistä välitöntä vaalitapaa ehdotetaan kehitettäväksi siten, että muutosta vaaliehdotukseen voisi hakea vasta vaalin toimittamisen jälkeen osana vaalin lopputulosta koskevaa muutoksenhakua. Vaaliehdotusta koskevan erillisen muutoksenhaun poistamisesta aiheutuva vaalin lyhentyminen ja muutoksenhaun yksinkertaistuminen merkitsisivät selkeää etua sekä seurakunnalle että viran hakijoille. Lisäksi ylimääräistä vaalisijaa koskevat säännökset ehdotetaan poistettavaksi.

2.3 Aloiteoikeus

Esityksen tavoitteena on lisätä kirkon jäsenten vaikutusmahdollisuuksia hiippakunnan ja sen seurakuntien toimintaan ja hallintoon. Seurakunnan jäsenille annettava aloiteoikeus hiippakuntavaltuustoon merkitsisi edustuksellista demokratiaa täydentävää vaikuttamiskeinoa, joka tarjoaisi seurakunnan

jäsenille mahdollisuuden vaikuttaa suoraan hiippakunnalliseen päätöksentekoon ja toisaalta saada aloitteensa jopa kirkolliskokouksen käsiteltäväksi.

Esityksessä ehdotetaan kirkkolain 17 b luvun 1 momentin 5 kohtaa muutettavaksi siten, että siinä säädettäisiin hiippakuntavaltuuston tehtäväksi käsitellä sille tehdyt aloitteet. Varsinaisesti aloiteoikeudesta säädettäisiin luvun uudessa 4 a §:ssä. Nykyistä aloiteoikeutettujen joukkoa laajennettaisiin siten, että aloitteen hiippakuntavaltuustolle voisi tehdä myös vähintään kymmenen hiippakuntaan kuuluvan seurakunnan seurakuntavaaleissa äänioikeutettua jäsentä.

Aloitteen sisällölle ei säännöksessä asetetaisi rajoituksia. Itsestään selvää on, että hiippakuntavaltuusto voisi käsitellä vain sen toimivaltaan ja tehtäviin liittyviä aloitteita.

Jotta hiippakuntavaltuusto olisi velvollinen käsittelemään sille tehdyn jäsenaloitteen, on aloitteessa oltava säädetty määrä asetetut ehdot täyttäviä allekirjoittajia. Tarvittaessa tuomiokapitulilla, jonka tehtävänä on valmistella hiippakuntavaltuustossa käsiteltävät asiat, tulee olla mahdollisuus tarkistaa aloitteen allekirjoittaneiden jäsenyys hiippakuntaan kuuluvissa seurakunnissa.

Kirkkolain 16 luvun 2 §:n 3 momentin mukaan tuomiokapituli saa käyttää jäsenrekisterin tietoja kirkollisiin vaaleihin, äänioikeuteen ja vaalikelpoisuuteen, virantäyttöön sekä papiksi vihkimiseen liittyvissä tehtävissään. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että tuomiokapituli voi käyttää jäsenrekisterin tietoja kirkkolaissa ja sen nojalla säädettyjen tai määrättyjen tehtävien hoitamisessa.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

Kotikuntaa vailla olevien ulkomaalaisten kirkon jäsenten määrä jäänee suhteellisen pieneksi, joten mitään merkittäviä kustannuksia seurakunnille ei ole odotettavissa. Kirkon yhteiseen jäsentietojärjestelmään vaadittavista muutostöistä voidaan arvioida aiheutuvan noin 50 henkilötyöpäivän kustannukset.

Kirkkoherranvaalin toimittaminen välillisellä vaalilla vähentäisi kustannuksia. Nykyi-

sen kirkkoherranvaalin järjestämiskustannukset ovat seurakunnilta saatujen lukujen perusteella 3 000—30 000 euroa vaalia kohti. Alhaisimmissa kustannuksissa ei ole otettu huomioon henkilöstökuluja. On odotettavissa, että välillistä vaalia käytettäisiin suurimmissa seurakunnissa. Säästö ei olisi kokonaiskirkollisesti arvioiden merkittävä. Aloiteoikeuden laajentamisella ehdotetulla tavalla ei arvioida olevan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia eikä se edellytä henkilöresurssien lisäämistä asioita valmistelemissä tai käsittelevissä viranomaisissa.

3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Henkilön liittymisestä kirkon jäseneksi tulee uskonnonvapauslain 4 §:n 3 momentin mukaan ilmoittaa maistraatille. Väestötietojärjestelmässä kuitenkin ylläpidetään tieto uskonnollisen yhdyskunnan jäsenyydestä henkilön kotikunnan eli vakinaisen asumisen perusteella.

Seurakunnan jäsenyys ei ole lain mukaan riittävä peruste rekisteröidä tilapäisesti Suomessa oleskelevien ulkomaalaisten tietoja väestötietojärjestelmään. Tästä seuraa, etteivät he saa henkilötunnusta, eikä maistraatti käsittele seurakunnalta tulevaa seurakuntatietoa. Ehdotuksella ei ole tarkoitus laajentaa tai muuttaa uskonnollisten yhdyskuntien jäsenyyttä koskevien tietojen väestötietojärjestelmää koskevaa merkitsemiskäytäntöä nykyisestä.

Kirkon käyttämät väestötietojärjestelmän konekieliset ylläpitomenetelmät on rakennettu siten, ettei niillä voida ilmoittaa väestötietojärjestelmään sellaisen ulkomaalaisen jäsenyyttä, jolla ei ole kotikuntaa Suomessa. Vailla kotikuntaa olevien jäsenten jäsentietojen ylläpito perustuisi siten pääsääntöisesti jäseneksi liittyneen omaehtoisiin ilmoituksiin.

Seurakunnan tai seurakuntien keskusrekisterin on tarkastettava säännöllisesti väestötietojärjestelmästä, onko vailla kotikuntaa kirkon jäseneksi liittynyt henkilö saanut myöhemmin kotikuntalaissa tarkoitettua kotikunnan ja rekisteröity väestötietojärjestelmään, koska tieto ei välity automaattisesti. Tarkastus tulisi tehdä ainakin ennen vaaliluettelon

laatimista sekä vuosittain ennen vuodenvaihdetta äänioikeudessa ja kirkollisverovelvollisuudessa tapahtuneiden muutosten toteamiseksi.

Ehdotettu aloiteoikeuden laajentaminen saattaa jonkin verran lisätä tuomiokapitulin valmistelutehtäviä, mutta mitään merkittävää lisäystä tuomiokapitulin tehtäviin ei ole odotettavissa. Aloiteoikeuden laajentaminen ehdotetulla tavalla saattaa jonkin verran lisätä hiippakuntavaltuustoesitysten määrää kirkolliskokouksessa.

3.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Ehdotetulla muutoksella kirkon jäsenyyden edellytyksiin parannetaan perustuslain 11 §:ssä turvattua uskonnonvapauden toteutumista Suomessa asuvien ulkomaalaisten osalta. Esitys mahdollistaisi kirkon jäsenyyden ulkomaalaisille entistä yhdenvertaisemmin edellytyksin verrattuna esimerkiksi Suomessa toimiviin rekisteröityihin uskonnollisiin yhdyskuntiin.

Maahanmuuttajien kotoutumisen kannalta on tärkeää, että kirkko voi entistä monipuolisemmin toimia kotoutumista edistävänä yhteisönä ja tukijana. Esityksellä on samansuuntaisia tavoitteita kuin kotoutumisen edistämisestä annetulla lailla (1386/2010).

Aloiteoikeutta koskevalla muutoksella täydennetään seurakuntien jäsenten vaikutusmahdollisuuksia kirkon ja seurakuntien toimintaan sekä hallintoon. Kun aloitteentekooikeus sidotaan äänestysikään seurakunta-vaaleissa, edistetään samalla myös nuorten aktiivista seurakunnan jäsenyyttä sekä yhteisöllisyyden ja yhteisvastuun kokemuksia.

4 Asian valmistelu

Esitykseen on yhdistetty kolme kirkolliskokouksen ehdotusta. Esitys on kirkolliskokouksen ehdotusten mukainen. Kirkolliskokoukselle esitykset valmisteltiin kirkkohallituksessa. Esitys on viimeistelty opetus- ja kulttuuriministeriössä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

1 luku. **Kirkon tunnustus, tehtävä ja jäsenet**

3 §. Jäsenet. Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä säädettäisiin Suomen kansalaisen ja ulkomaalaisen mahdollisuudesta liittyä kirkon jäseneksi. Ulkomaalainen voisi liittyä kirkon jäseneksi vastaavasti kuin Suomen kansalainen silloin, kun hänellä on kotikuntalaisia tarkoitettu kotikunta Suomessa. Säännös selventäisi vallitsevaa tilannetta.

Utenua asiana momentissa säädettäisiin, että Suomessa asuva kotikuntaa vailla oleva ulkomaalainen voisi liittyä kirkon jäseneksi osallistuttuaan seurakunnan toimintaan kolmen kuukauden ajan. Määräaikana henkilö osoittaisi sitoutumisensa uskonnolliseen yhteisöön ja aikomuksensa oleskella maassa tilapäisyyttä kauemmin. Tänä aikana hänen olisi mahdollista tutustua seurakuntaan ja sen toimintaan sekä tarvittaessa saada kasteopetusta.

Seurakuntaan tutustuminen ja sitoutuminen voi toteutua monin eri tavoin. Käytännössä kolmen kuukauden määräaika määriteltäisiin pääsääntöisesti siitä hetkestä, kun henkilö on ottanut yhteyttä seurakunnan kirkkoherraan liittyäkseen kirkon jäseneksi. Jos henkilö on osallistunut aktiivisesti esimerkiksi seurakunnan oppilaitostoimintaan jo aiemmin, voidaan tämä ottaa tapauskohtaisesti huomioon ajan määrittämisessä. Päättyessään jäseneksi ottamisesta kirkkoherran on arvioitava tapauskohtaisesti, onko seurakunnalliseen toimintaan osallistumisen ehto täyttynyt. Harkinnan on perustuttava ihmisten yhdenvertaiseen kohteluun.

Yli kolme kuukautta Suomessa laillisesti oleskelevalla henkilöllä tulee olla oleskelulupa tai hän on muutoin joutunut rekisteröimään oleskelunsa Suomessa, jolloin hänen henkilötietonsa voidaan tarkistaa esimerkiksi tilapäisestä oleskeluluvasta tai vastaavasta asiakirjasta.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, johon siirrettäisiin nykyisen 3 momentin säännös siitä, että kirkon jäseneksi

liittyvä ei voi samanaikaisesti olla muun uskonnollisen yhdyskunnan jäsen. Muulla uskonnollisella yhdyskunnalla ei tässä luvussa tarkoiteta sellaista uskonnollista yhdyskuntaa, jonka kanssa kirkolliskokous on hyväksynyt sopimuksen jäsenyyden vastavuoroisista edellytyksistä. Nykyisen 3 momentin säännös, jonka mukaan muun uskonnollisen yhdyskunnan jäseneksi liittyvä katsotaan eronneeksi kirkon jäsenyydestä, siirtyisi uuteen 4 §:ään.

4 §. Jäsenyyden lakkaaminen. Pykälässä säädettäisiin kootusti niistä tilanteista, joissa kirkon jäsenyyden edellytykset eivät enää täyty ja jäsenyys lakkaa. Jäsenyys lakkaa, kun jäsen eroaa kirkosta tai liittyy muun uskonnollisen yhdyskunnan jäseneksi ellei kysymyksessä ole sellainen uskonnollinen yhdyskunta, jonka kanssa kirkolliskokous on hyväksynyt sopimuksen jäsenyyden vastavuoroisista edellytyksistä. Tästä säädetään nykyisin 3 §:n 3 momentissa.

Lisäksi jäsenyys lakkaa, jos henkilöllä ei ole enää kotikuntaa tai väestökirjanpitokuntaa Suomessa. Säännös ei aiheuta muutosta nykyiseen käytäntöön. Kun Suomen kansalainen, joka asuu pysyvästi ulkomailla, menettää Suomen kansalaisuuden, hänellä ei ole enää kotikuntaa eikä väestökirjanpitokuntaa Suomessa. Tällöin hänen jäsenyytensä kirkossa lakkaa. Koska kaksoiskansalaisuuteen ei suhtauduta nykyään yhtä torjuvasti kuin aikaisemmin, nämä tilanteet ovat entistä harvinaisempia. Kun ulkomaalainen kirkon jäsen muuttaa pois Suomesta, hän menettää kotikunnan Suomessa eikä hän ulkomaalaisena myöskään saa sen sijaan väestökirjanpitokuntaa Suomessa. Siten Suomesta pysyvästi pois muuttavan ulkomaalaisen jäsenyys lakkaa. Myös kotikuntaa vailla olevan ulkomaalaisen jäsenen jäsenyys lakkaa hänen muuttaessaan pysyvästi pois Suomesta.

3 luku. **Kirkon hallinnollinen ja kielellinen jako**

2 §. Seurakunta ja sen jäsenet. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi maininta väestökirjanpitokunnasta. Suomen kansalaisen kotikunnasta ja väestökirjanpitokunnasta

säädetään kotikuntalaisia. Ulkomaan kansalaisella voi olla ainoastaan kotikuntalaisia tarkoitettu kotikunta mutta ei väestökirjanpitokuntaa. Säännös vastaisi nykyistä vakiintunutta tulkintaa siitä, että ulkomailla vakinaisesti asuvan Suomen kansalaisen seurakunta määräytyisi hänen väestökirjanpitokuntansa mukaan. Lisäksi momentissa säädettäisiin siitä, että Suomessa asuva kotikuntaa vailla oleva ulkomaalainen kirkon jäsen olisi sen seurakunnan jäsen, jonka alueella hän asuu.

8 luku. **Kirkkoherranvaali ja seurakuntavaalit**

1 §. Kirkkoherranvaali. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä säädettäisiin kirkkoherran kahdesta vaalitavasta, joista käytettäisiin nimitystä kirkkoherran välitön vaali ja kirkkoherran välillinen vaali.

Pykälän 1 momentin mukaan kirkkoherra valittaisiin ensisijaisesti välittömällä vaalilla, jossa seurakunnan äänioikeutetut jäsenet äänestäisivät kirkkoherrasta.

Pykälän 2 momentin mukaan tuomiokapituli voisi kuitenkin seurakunnan kirkkovaltuuston tai seurakuntaneuvoston pyynnöstä päättää, että kirkkoherra valitaan välillisellä vaalilla, jonka toimittaisi kirkkovaltuusto tai seurakuntayhtymään kuuluvassa seurakunnassa seurakuntaneuvosto.

Pykälän 3 momentin mukaan seurakuntien yhteisen kirkkoherranviran ollessa kyseessä tuomiokapituli voisi tehdä päätöksen välilliseen vaaliin siirtymisestä, jos joku seurakunnista sitä pyytää.

Pykälän 4 momentin mukaan päätös vaalitavasta tulisi tehdä ennen kirkkoherran viran haettavaksi julistamista. Siten tuomiokapitulin tulisi aina ennen viran haettavaksi julistamista varata hallintolain mukaisesti seurakunnalle tilaisuus lausua käsityksensä asiasta.

Seurakunnan kirkkoherran tulevaa vaalia voidaan pitää sellaisena asiana, josta seurakunnan tulee kirkkojärjestyksen 7 luvun 9 §:n 2 momentin mukaan antaa jäsenilleen riittävästi tietoa. Tiedottaminen tulevasta kirkkoherran valinnasta muistuttaa myös seurakunnan jäseniä aloiteoikeudesta välillisen vaalin toimittamiseksi seurakunnassa. Seurakunnan jäsenen aloite otettaisiin huomioon

joko kirkkoneuvostossa sen valmistellessa asiaa kirkkovaltuuston ratkaistavaksi tai seurakuntaneuvostossa. Kun toimivalta pyynnön tekemiseen kuuluisi kirkkovaltuustolle, tulisi kirkkoneuvoston saattaa asia kirkkovaltuuston ratkaistavaksi, vaikka se ei puoltaisikaan pyynnön tekemistä. Vastaavasti myös seurakunnan luottamushenkilöillä olisi aloiteoikeus kirkkoherran välillisen vaalin toimittamiseksi.

Pykälästä ehdotetaan poistettavaksi ylimääräistä vaaliehdokasta koskevat säännökset.

3 §. Äänioikeus. Äänioikeutta koskeva pykälä ehdotetaan muutettavaksi kokonaan. Sen 1 momentissa säädettäisiin äänioikeudesta seurakuntavaaleissa ja äänioikeuden käyttämisestä. Äänioikeus olisi rajattu ikään ja väestötietojärjestelmän tietoon henkilön kotikunnasta. Äänioikeuden ikäraja säilyisi nykyisellään. Henkilön kotikunta ja siellä oleva asuinpaikka määrittäisi sen, missä hänellä on äänioikeus. Äänioikeutta käytettäisiin voimassa olevan säännöksen mukaisesti siinä seurakunnassa, jossa henkilö on merkitty seurakunnan jäseneksi viimeistään vaalivuoden elokuun 15 päivänä. Vaaliluettelo muodostetaan poimimalla jäsenrekisteristä äänioikeutettujen tiedot. Jäsenrekisterin osoitetiedot ja asuinpaikkatiedot päivittyvät väestötietojärjestelmästä.

Voimassa olevan säännöksen mukaisesti äänioikeutettuja ovat seurakunnan läsnä olevat jäsenet eli jäsenet, joilla on kotikunta Suomessa. Seurakunnassa voi olla myös poissaolevia jäseniä eli henkilöitä, joilla on ainoastaan väestökirjanpitokunta Suomessa ja joilla ei ole siten äänioikeutta. Ehdotus ei muuttaisi tältä osin nykytilannetta. Äänioikeuden sitominen kotikuntaan merkitsisi kuitenkin sitä, että vailla kotikuntaa olevalla ulkomaalaisella jäsenellä ei olisi äänioikeutta. Tämä on perusteltua sen vuoksi, että vailla kotikuntaa olevan jäsenen asuinpaikkatietoja ei voida päivittää väestötietojärjestelmästä, jolloin vaaliluettelo laadittaessa ei saada varmuutta siitä, minkä seurakunnan alueella henkilöllä olisi äänioikeus taikka edes siitä, asuuko henkilö edelleen Suomessa.

Valituksen johdosta uudelleen toimitettavissa tai poikkeuksellisissa seurakuntavaaleissa sekä kirkkoherran välittömässä vaalissa äänioikeutta käytettäisiin siinä seurakun-

nassa, jossa äänioikeutettu on merkitty seurakunnan jäseneksi viimeistään 70 päivää ennen ensimmäistä vaalipäivää. Tältä osin ei esitetä sisällöllistä muutosta nykyiseen.

Vaalikelpoisuus seurakuntavaaleissa määräytyisi kirkkolain 7 luvun 3 §:n 1 momentin nojalla seurakuntavaaleissa olevan äänioikeuden mukaan.

Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin äänioikeudesta kirkkoherran välittömässä vaalissa. Äänioikeus olisi kuten nykyisin viimeistään ensimmäisenä vaalipäivänä 18 vuotta täyttävällä kirkon jäsenellä, jolla on kotikuntalaisia tarkoitettu kotikunta Suomessa ja joka on merkitty kyseisen seurakunnan jäseneksi viimeistään 70 päivää ennen ensimmäistä vaalipäivää.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, että äänioikeus olisi kaikille äänioikeutetuille yhtäläinen. Yhtäläinen äänioikeus tarkoittaa, että jokaisen äänioikeutetun ääni on samanarvoinen. Lisäksi momentissa viitattaisiin kirkon vaalijärjestykseen, jossa säädettäisiin tarkemmin vaaliluettelon laadinnasta, vaalien toimittamisesta ja vaalin tuloksen laskemisesta.

16 luku. **Kirkonkirjat ja seurakunnan arkisto**

2 §. Kirkonkirjojen käyttötarkoitus. Pykälän 3 momentti ehdotetaan muutettavaksi siten, että säännöksessä ei enää erikseen lueteltaisi niitä tehtäviä, joissa tuomiokapituli voi käyttää kirkon yhteistä jäsenrekisteriä. Oikeus jäsenrekisterin käyttöön sidottaisiin kirkkolaissa tai sen nojalla säädettyjen tai määrättyjen tehtävien hoitamiseen. Henkilötietojen käsittelyä koskevat henkilötietolain yleiset periaatteet kuten huolellisuusvelvoite ja käyttötarkoitussidonnaisuuden periaate koskevat myös tuomiokapitulia sen käsitellessä kirkon yhteisen jäsentietojärjestelmän tietoja.

Tuomiokapituli käyttäisi edelleen jäsenrekisterin tietoja pääsääntöisesti hoitaessaan kirkollisiin vaaleihin liittyviä tehtäviään. Jäsentiedoista selvitetään tarvittaessa äänioikeus ja vaalikelpoisuus arkkipiispan ja piispan vaaleissa, hiippakuntavaltuuston jäsenten ja kirkolliskokousedustajien vaaleissa sekä lääninrovastien ja pappisasessorien vaaleissa. Tuomiokapituli tarvitsee tietoja myös tarkis-

taessaan papiksi vihkimisen sekä papin ja kanttorin virkaan valitsemisen edellytyksiä.

Tuomiokapitulin tehtävänä on kirkkojärjestyksen 19 luvun 1 §:n 5 kohdan mukaan valmistella asiat hiippakuntavaltuustolle. Tuomiokapitulilla tulee siten tarvittaessa olla myös hiippakuntavaltuustolle tehtävän jäsenaloitteen valmistelussa mahdollisuus tarkistaa, että aloitteen allekirjoittaneet täyttävät säädetyt edellytykset. Lähinnä kyse on mahdollisuudesta tarkistaa esimerkiksi syntymäaikatiedon perusteella, onko henkilö seurakunnan jäsen.

17 b luku. **Hiippakuntavaltuusto**

1 §. Tehtävät. Pykälän 1 momentin 5 kohta ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä säädettäisiin hiippakuntavaltuuston tehtäväksi käsitellä sille tehtävät aloitteet. Aloiteoikeudesta eli siitä, millä tahoilla on oikeus tehdä aloitteita hiippakuntavaltuustolle, säädettäisiin uudessa 4 a pykälässä.

Hiippakuntavaltuustolla on velvollisuus käsitellä sille tehdyt aloitteet. Luonnollista on, että aloitteen on oltava hiippakuntavaltuuston toimivallan piirissä ja kuuluttava sen tehtäväalaan. Aloitteen hyväksyminen samoin kuin mahdolliset muutokset aloitteeseen ja sen huomioon ottaminen hiippakunnan toiminnassa tai hiippakuntahallinnossa taikka sen eteenpäin lähettäminen kirkolliskokoukselle jää hiippakuntavaltuuston harkintavaltaan.

Säännöksessä ei aloitteiden käsittelylle aseteta mitään aikamääreitä. Hiippakuntavaltuustolla on kuitenkin mahdollisuus kirkkolain 17 b luvun 5 §:n mukaan työjärjestyksessään määrätä aloitteiden käsittelemisestä.

4 a §. Aloiteoikeus. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, keillä olisi aloiteoikeus hiippakuntavaltuustoon. Nykyisten aloiteoikeutettujen joukkoa laajennettaisiin siten, että aloiteoikeus olisi myös vähintään kymmenellä hiippakunnan seurakuntaan kuuluvalla seurakuntavaalissa äänioikeutetulla kirkon jäsenellä. Mahdollisuus tehdä jäsenaloite sidottaisiin sekä hiippakuntaan kuuluvan seurakunnan jäsenyyteen että seurakuntavaalien äänioikeusikään. Siten aloitteen allekirjoittajina voisivat olla allekirjoitushetkellä 16 vuotta täyttäneet seurakunnan jäsenet. Ehdot-

tetulla allekirjoittaneiden määrällä asetettaisiin puolestaan vaatimus siitä, että aloite nauttii riittävää tukea hiippakunnan alueella.

Aloiteoikeuden sisältöä ei säännöksessä sinänsä rajattaisi. Hiippakuntavaltuuston tehtävänä on tukea ja edistää kirkon tehtävän toteuttamista hiippakunnassa ja sen seurakunnissa. Aloiteoikeus kattaa siten esimerkiksi hiippakunnan tai seurakuntien hallinnon, talouden tai toiminnan kehittämiseen liittyvät aloitteet. Aloite voisi koskea myös voimassa olevan kirkollisen lainsäädännön muuttamista, jolloin hiippakuntavaltuuston tehtävänä on arvioida aloitteen lähettämistä hiippakuntavaltuustoesityksenä kirkolliskokoukselle.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin aloitteen määrämuodosta. Säännöksessä oleva vaatimus aloitteen allekirjoittamisesta edellyttää, että aloite tehdään kirjallisesti. Suullinen vireillepano ei allekirjoitusvelvollisuuden johdosta olisi mahdollista. Omakätisellä allekirjoituksellaan aloitteen tekijä myös vakuuttaisi tietojensa oikeellisuuden sekä sen, että hänellä on oikeus olla aloitteentekijänä. Tästä syystä myöskään Internetissä tehtävä kansalaisadressityyppinen aloite ei olisi mahdollinen.

Jotta hiippakuntavaltuusto olisi velvollinen käsittelemään sille tehdyt jäsenaloitteet, tulee aloitteessa olla allekirjoittajina riittävä määrä säädetyt ehdot täyttäviä kirkon jäseniä. Tämän seikan varmistamiseksi on edellytettävä, että aloitteesta käy selkeästi selville allekirjoittaneiden nimet, seurakuntatiedot sekä syntymäajat. Näiden tietojen avulla tuomiokapitulilla olisi mahdollisuus tarvittaessa tarkistaa, että aloite täyttää sille säädetyt määrämuodot.

Aloitteesta tulisi käydä ilmi myös lähettäjä sekä yhteystiedot aloitteen käsittelemiseksi. Lähettäjällä tarkoitettaisiin sitä henkilöä, joka toimittaa asiakirjan tuomiokapitulille. Yhteystietoina aloitteeseen tulisi merkitä postiosoite tai muu osoite, johon aloitetta koskevat tiedonannot tai muut tarvittavat yhteydenotot aloitteen käsittelemiseksi tulisi tehdä.

19 luku. **Tuomiokapituli**

4 §. Päätösvaltaisuus. Pykälässä säädetään tuomiokapitulin päätösvaltaisuudesta. Sen 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten,

että johdantokappaleesta poistetaan turha sana ja 1 kohta ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana, koska vaaliehdotusta koskeva erillinen muutoksenhaku ehdotetaan poistettavaksi. Lisäksi 3 momentin sanamuotoa on muutettu esityksen johdosta.

24 luku. **Alistaminen ja muutoksenhaku**

3 §. Oikaisuvaatimus. Pykälässä säädetään siitä, mistä päätöksestä voidaan tehdä oikaisuvaatimus. Pykälän 1 momentin 4 kohdasta ehdotetaan poistettavaksi kirkkoherranvaalin vaaliehdotus. Pykälän 1 momentin 6 kohdassa ehdotetaan termi kirkkoherranvaali muutettavaksi kirkkoherran välittömäksi vaaliksi.

7 §. Oikaisuvaatimus- ja valitusoikeus vaaliluettelosta. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan termi kirkkoherranvaali muutettavaksi kirkkoherran välittömäksi vaaliksi. Lisäksi momenttiin ehdotetaan tehtäväksi asiasisältöön vaikuttamaton kielellinen korjaus.

11 §. Tiedoksianto. Pykälän 2 momentissa säädetään siitä, milloin seurakuntalaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon. Tiedoksisaanti tapahtuu silloin, kun pöytäkirja tai alistus- tai valitusviranomaisen päätös on asetettu yleisesti nähtäväksi. Tämä säännös koskisi myös päätöstä kirkkoherran välittömän vaalin tuloksesta, josta olisi myös ilmoitettava seurakunnan ilmoitustaululla.

Kirkkoherran vaalin tuloksen julistaminen tiedoksiantotapana on menettänyt merkityksensä, koska se ei ole lyhentänyt muutoksenhakuaikaa, kun vaalisijoilla olleiden muutoksenhakuaikea alkaa henkilökohtaisesta tiedoksiannosta pykälän 1 momentin mukaisesti. Tämän vuoksi säännöksen loppuosan vaalia koskeva erillinen tiedoksiantotapa ehdotetaan poistettavaksi.

14 §. Oikaisuvaatimus- ja valitusoikeuden rajoittaminen. Pykälässä säädetään oikaisuvaatimus- ja valituskielloista. Pykälän 1 momentin 4 kohtaan ehdotetaan lisättäväksi valituskielto päätöksestä, joka koskee tuomiokapitulin päätöstä kirkkoherran vaalittavan valinnasta. Vaalittavan valintaa koskevista päätöksestä säädettäisiin kirkkolain 8 luvun 1 §:n 2 momentissa ja yhteisen kirkkoherran osalta 4 momentissa.

Lisäksi kohtaan ehdotetaan lisättäväksi valituskiellot kirkkojärjestyksen 6 luvun 14 §:n 2 momentin mukaisesta tuomiokapitulin enintään vuodeksi kerrallaan tekemästä päätöksestä olla julistamatta kirkkoherran tai kappalaisen virkaa haettavaksi, kirkkojärjestyksen 6 luvun 17 §:n 2 momentin mukaisesta päätöksestä viranhoidomääräyksen antamisesta ainoalle hakijalle tai täyttämismenettelyn raukeamisesta, sekä kirkkojärjestyksen 6 luvun 22 §:n 3 momentin mukaisesta päätöksestä vapauttaa vaaliehdokas jumalanpalveluksen toimittamisesta. Lisäksi säännökseen tehtäisiin tekninen muutos sen johdosta, että säännös vaaliehdokkaan poistamisesta vaaliehdotuksesta siirtyisi kirkkojärjestyksen 6 luvun 21 §:n 1 momentista 24 §:n 1 momenttiin. Pykälän 1 momentin 6 kohdassa ehdotetaan termi kirkkoherranvaali korvattavaksi sanoilla kirkkoherran välitön vaali.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jonka mukaan muutosta ei saa erikseen hakea kirkkoherran välittömän vaalin vaaliehdotukseen, josta säädetään kirkkojärjestyksen 6 luvun 20 §:n 1 momentissa. Vaikka tuomiokapitulin tekemästä vaaliehdotuksesta ei saisi enää tehdä erikseen oikaisuvaatimusta eikä valitusta, vaalin lopputuloksesta voisi valittaa myös sillä perusteella, että katsoo vaaliehdotuksen lainvastaiseksi.

15 §. Vaalituloksen oikaiseminen. Pykälässä säädetään siitä, miten menetellään, jos vaalissa on toimittu lainvastaisesti tai virheellisesti. Pykälään ehdotetaan korjattavaksi termi kirkkoherranvaali kirkkoherran välittömäksi vaaliksi sekä asiasisältöön vaikuttamattomia kielellisiä korjauksia.

25 luku. Täydentäviä säännöksiä

10 §. Tasaäännet. Pykälässä säädetään siitä, miten menetellään, jos äänestyksessä tai vaalissa äänet menevät tasan. Pykälän 1 momentti ehdotetaan jaettavaksi kahdeksi momentiksi, jolloin pykälän nykyinen 2 momentti siirtyisi 3 momentiksi. Pykälän 1 momentissa säädetäisiin äänestämisestä. Asiasisältöön ei ehdoteta muutosta.

Pykälän 2 momentissa säädetäisiin vaalista. Siihen ehdotetaan lisättäväksi kappalaisen ja vakinaisen lehtorin vaalin rinnalle kirkko-

herran välillinen vaali. Näin myös kirkkoherran välillisen vaalin osalta voitaisiin kirkkojärjestyksessä säätää, että äänten mennessä vaalissa tasan tuomiokapituli nimittäisi jonkun eniten ääniä saaneista hakijoista virkaan. Kirkkojärjestyksessä säädettäisiin, että tuomiokapituli ratkaisee valinnan vain, mikäli äänet menevät tasan kirkkoherran vaalin ratkaisevassa äänestyksessä.

2 Tarkemmat säännökset

Samassa yhteydessä tähän esitykseen sisältyvän kirkkoherran vaalitapaa koskevan lakiehdotuksen kanssa kirkolliskokous päätti muuttaa kirkkojärjestyksen ja kirkon vaalijärjestyksen säännöksiä, joissa säädetään tarkemmin kirkkoherran vaalista. Kirkolliskokouksen päätöksen mukaan kirkkojärjestyksen ja kirkon vaalijärjestyksen muutokset tulevat voimaan samana päivänä kuin tässä esityksessä ehdotettu laki.

3 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014. Ennen lain voimaantuloa toteutetaan tarpeelliset muutokset kirkon yhteiseen jäsenrekisteriin. Tätä varten lakiin ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin voidaan ryhtyä jo ennen lain voimaantuloa.

Lisäksi lakiin ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan lakia sovellettaisiin vain niihin virantäyttöihin, joissa virka on julistettu haettavaksi lain voimaantulon jälkeen.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Vailla kotikuntaa olevan Suomessa asuvan ulkomaalaisen jäsenyyttä seurakunnassa koskevalla muutoksella pyritään turvaamaan Suomessa asuvien ulkomaalaisten uskonnonvapautta perustuslain 11 §:ssä ja uskonnonvapauslaissa tarkoitetulla tavalla. Uskonnollisen yhdyskunnan sisäiseen autonomiaan kuuluu uskonnonvapauslain 3 §:n 4 momentin mukaisesti oikeus säätää tai määrätä jäsenyytensä ehdoista.

Ulkomaalainen, jolla on kotikunta Suomessa, voi liittyä kirkon jäseneksi samoin edelly-

tyksin kuin Suomen kansalainen. Ehdotuksen mukaan Suomessa asuva, vailla kotikuntaa oleva ulkomaalainen voisi liittyä kirkon jäseneksi sen jälkeen, kun hän on osallistunut seurakunnan toimintaan vähintään kolmen kuukauden ajan. Määräaika on perusteltu, koska kirkon jäsenyys on uskonyhteisöön kuulumista.

Ehdotuksen mukaan vailla kotikuntaa ollelle kirkon jäsenelle turvataan mahdollisimman pitkälle samat oikeudet kuin muillekin kirkon jäsenille. Tältä osin ehdotusta on arvioitu yhdenvertaisuutta ja syrjintäkieltoa koskevien perustuslain säännösten kannalta. Ehdotetun kirkkolain 8 luvun 3 §:n mukaan äänioikeus seurakuntavaaleissa ja kirkkoherran välittömässä vaalissa edellyttäisi kuitenkin sitä, että jäsenellä on kotikunta Suomessa. Tältä osin esitys vastaa kuntalain (365/1995) 26 §:n mukaista äänioikeutta, jolloin äänioikeus määräytyy väestötietojärjestelmään merkityn kotikunnan mukaan. Seurakuntavaaleissa ja kirkkoherran välittömässä vaalissa vaaliluettelo laaditaan kirkon yhteisen jäsenrekisterin avulla, johon henkilön osoitetiedot ja sitä kautta seurakuntatieto päivittyy väestötietojärjestelmästä. Vailla kotikuntaa olevan ulkomaalaisen kirkon jäsenen seurakunta määräytyisi asuinpaikan mukaan. Koska vailla kotikuntaa olevan jäsenen asuinpaikkatietoja ei voida päivittää väestötietojärjestelmästä, ei vaaliluettelo laadittessa saataisi täyttää varmuutta siitä, onko henkilö asianomaisen seurakunnan jäsen ja siten äänioikeutettu. Tämän vuoksi on perusteltua, että vailla kotikuntaa olevan jäsenen oikeudet poikkeavat tältä osin muiden jäsenten oikeuksista.

Ehdotetun 16 luvun 2 §:n 3 momentissa annetaan hiippakuntien tuomiokapitulille oikeus käsitellä kirkon yhteisessä jäsentietojärjestelmässä olevia jäsentietoja sille kirkkolaisissa säädettyjen tai sen nojalla säädettyjen tai määrättyjen tehtävien hoitamisessa. Säännös liittyy perustuslaissa säädettyyn henkilötietojen suojaan. Tuomiokapitulia sitoo jäsentietojen käytössä kirkkolain säännösten lisäksi henkilötietolaki (523/1999). Siten jäsentietojen käsittely rajoittuu vain tuomiokapitulin tehtävien hoitamiseen, mikä tarkoittaa lähinnä henkilötietojen oikeellisuuden tarkistamista.

Aloiteoikeutta hiippakuntavaltuustolle koskevalla ehdotuksella täydennetään kirkon jäsenen mahdollisuutta vaikuttaa hiippakunnalliseen ja kirkolliseen päätöksentekoon. Säännöksellä edistetään yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon sekä kirkollisen kulttuuriympäristön osalta vaikuttaa elinympäristöön koskevaan päätöksentekoon.

Oikaisuvaatimus- ja valitushakuoikeuden rajoittamista koskevaan säännökseen kirkkolain 24 luvun 14 §:ssä esitetään joitakin täydennyksiä. Valituskielto laajenisi ensinnäkin koskemaan tuomiokapitulin päätöstä kirkkoherran vaalittavan valinnasta. Kun sekä kirkkoherran välittömässä että välillisessä vaalissa päämääränä on parhaimman mahdollisen hakijan valitseminen kirkkoherran virkaan, ei vaalittavalla sinänsä voida katsoa olevan merkitystä lopputulokseen. Kun päätös vaalittavan valinnasta tehdään ennen hakumenettelyyn ryhtymistä, se ei vaaranna potentiaalisten hakijoiden oikeusturvaa. Hallinnon tehokkuuden näkökulmasta on siten perusteltua, että vaalittavan valintaa koskevasta päätöksestä ei saisi valittaa.

Lisäksi valituskielto laajenisi koskemaan eräitä muita kirkkoherran vaalimenettelyyn liittyviä tuomiokapitulin päätöksiä, jotka on lueteltu 24 luvun 14 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa. Nämä päätökset rinnastuvat asiallisesti niihin tuomiokapitulin päätöksiin, joihin lainkohdan mukaan ei nykyisinkään saa hakea muutosta, eikä niihin liity oikeusuojarpeita.

Kirkkoherran välittömän vaalin vaaliehtotuksesta ei saisi ehdotuksen mukaan hakea erikseen muutosta. Vaalin lopputuloksesta voisi kuitenkin valittaa myös sillä perusteella, että katsoo vaaliehtotuksen lainvastaiseksi.

Muilta osin muutoksenhakuoikeuden rajoitukset säilyisivät nykyisellään. Perustuslakivaliokunta on katsonut, etteivät voimassa olevat muutoksenhakukiellot ole ongelmallisia perustuslain kannalta (PeVL 20/2003 vp).

Lakiehdotuksen ei voida katsoa sisältävän perustuslain kanssa ristiriitaisia säännöksiä, mistä syystä se voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kirkkolain muuttamisesta

Kirkolliskokouksen ehdotuksen ja eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan kirkkolain (1054/1993) 1 luvun 3 §:n 3 momentti, 3 luvun 2 §:n 2 momentti, 8 luvun 1 ja 3 §, 16 luvun 2 §:n 3 momentti, 17 b luvun 1 §:n 1 momentin 5 kohta, 19 luvun 4 §:n 2 ja 3 momentti, 24 luvun 3 §:n 1 momentin 4 ja 6 kohta, 7 §:n 1 momentti, 11 §:n 2 momentti, 14 §:n 1 momentin 4 ja 6 kohta ja 15 § sekä 25 luvun 10 §, sellaisina kuin ne ovat, 1 luvun 3 §:n 3 momentti laissa 587/2006, 3 luvun 2 §:n 2 momentti laissa 619/1998, 8 luvun 1 § laeissa 1691/1995 ja 236/2006, 8 luvun 3 § laeissa 236/2006 ja 689/2008, 16 luvun 2 §:n 3 momentti laissa 787/2010, 17 b luvun 1 §:n 1 momentin 5 kohta ja 19 luvun 4 §:n 3 momentti laissa 1274/2003, 19 luvun 4 §:n 2 momentti osaksi laeissa 1274/2003 ja 236/2006, 24 luvun 3 §:n 1 momentin 4 kohta, 11 §:n 2 momentti ja 14 §:n 1 momentin 4 ja 6 kohta laissa 1008/2012, 24 luvun 3 §:n 1 momentin 6 kohta, 7 §:n 1 momentti ja 15 § laissa 236/2006 sekä 25 luvun 10 § osaksi laissa 1008/2012, sekä lisätään 1 luvun 3 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1279/2003 ja 587/2006, uusi 4 momentti ja lukuun uusi 4 §, 17 b lukuun uusi 4 a §, 24 luvun 14 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1274/2003 ja 1008/2012, uusi 4 momentti seuraavasti:

1 luku

Kirkon tunnustus, tehtävä ja jäsenet

3 §

Jäsenet

2) jäsen liittyy muun uskonnollisen yhdyskunnan jäseneksi;

3) jäsenellä ei ole enää kotikuntaa tai väestökirjanpitokuntaa Suomessa;

4) kotikuntaa vailla oleva ulkomaalainen jäsen ei enää asu Suomessa.

Kirkon jäseneksi voi liittyä Suomen kansalainen sekä ulkomaalainen, jolla on kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta Suomessa. Suomessa asuva, kotikuntaa vailla oleva ulkomaalainen voi liittyä kirkon jäseneksi, jos hän on osallistunut seurakunnan toimintaan kolmen kuukauden ajan.

Kirkon jäseneksi liittyvä ei voi samanaikaisesti olla muun uskonnollisen yhdyskunnan jäsen. Muulla uskonnollisella yhdyskunnalla ei tässä luvussa tarkoiteta sellaista uskonnollista yhdyskuntaa, jonka kanssa kirkolliskokous on hyväksynyt sopimuksen jäsenyyden vastavuoroisista edellytyksistä.

4 §

Jäsenyyden lakkaaminen

Kirkon jäsenyys lakkaa, kun:

1) jäsen eroaa kirkosta;

3 luku

Kirkon hallinnollinen ja kielellinen jako

2 §

Seurakunta ja sen jäsenet

Kirkon jäsen on sen seurakunnan jäsen, jonka alueella hänellä on kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta ja siellä oleva asuinpaikka taikka väestökirjanpitokunta. Kotikuntaa vailla oleva ulkomaalainen kirkon jäsen on sen seurakunnan jäsen, jonka alueella hän asuu. Kirkkohallitus voi kuitenkin antaa määräyksiä siitä, milloin kirkon jäsen voi olla kotikuntansa alueella olevan muun seurakunnan jäsen.

8 luku

Kirkkoherranvaali ja seurakuntavaalit

1 §

Kirkkoherranvaali

Seurakunnan kirkkoherran valitsevat seurakunnan äänioikeutetut jäsenet (*kirkkoherran välitön vaali*).

Kirkkovaltuuston tai seurakuntaneuvoston pyynnöstä tuomiokapituli voi päättää, että kirkkoherra valitaan vaalilla, jonka toimittaa kirkkovaltuusto tai seurakuntaneuvosto (*kirkkoherran välillinen vaali*).

Tuomiokapituli voi päättää, että yhteinen kirkkoherra valitaan välillisellä vaalilla, jos joku yhteisen kirkkoherran viran seurakunnasta sitä pyytää.

Päätös välillisen vaalin toimittamisesta tulee tehdä ennen viran haettavaksi julistamista.

3 §

Äänioikeus

Seurakuntavaaleissa äänioikeus on jokaisella kirkon jäsenellä, joka viimeistään ensimmäisenä vaalipäivänä täyttää 16 vuotta ja jolla on kotikuntalaisia tarkoitettu kotikunta Suomessa. Äänioikeutta käytetään siinä seurakunnassa, jossa äänioikeutettu on merkitty seurakunnan jäseneksi viimeistään vaalivuoden elokuun 15 päivänä. Valituksen johdosta uudelleen toimitettavissa seurakuntavaaleissa ja 5 §:ssä tarkoitetuissa poikkeuksellisissa seurakuntavaaleissa sekä kirkkoherran välittömässä vaalissa äänioikeutta käytetään siinä seurakunnassa, jossa vastaava merkintä on tehty viimeistään 70 päivää ennen ensimmäistä vaalipäivää.

Kirkkoherran välittömässä vaalissa äänioikeus on viimeistään ensimmäisenä vaalipäivänä 18 vuotta täyttävällä kirkon jäsenellä, jolla on kotikuntalaisia tarkoitettu kotikunta Suomessa ja joka on merkitty kyseisen seurakunnan jäseneksi viimeistään 70 päivää ennen ensimmäistä vaalipäivää.

Äänioikeutetuilla on yhtäläinen äänioikeus. Vaaliluettelosta, vaalien toimittamisesta ja

vaalien tuloksen laskemisesta säädetään tarkemmin kirkon vaalijärjestyksessä.

16 luku

Kirkonkirjat ja seurakunnan arkisto

2 §

Kirkonkirjojen käyttötarkoitus

Kirkkohallitus saa käyttää jäsenrekisterin tietoja tilastojen laatimisessa ja kirkon toimintaan liittyvien tutkimusten tekemisessä. Tuomiokapituli saa käyttää jäsenrekisterin tietoja tässä laissa tai sen nojalla säädettyjen tai määrättyjen tehtävien hoitamisessa.

17 b luku

Hiippakuntavaltuusto

1 §

Tehtävät

Hiippakuntavaltuuston tehtävänä on:

5) käsitellä sille tehdyt aloitteet;

4 a §

Aloiteoikeus

Aloitteen hiippakuntavaltuustolle voi tehdä:

- 1) hiippakuntavaltuuston jäsen;
- 2) tuomiokapituli;
- 3) kirkkoneuvosto;
- 4) yhteinen kirkkoneuvosto;
- 5) seurakuntaneuvosto;

6) vähintään kymmenen hiippakuntaan kuuluvan seurakunnan seurakuntavaaleissa äänioikeutettua jäsentä (*jäsenaloite*).

Jäsenaloitteen kunkin tekijän on omakätisen allekirjoituksensa yhteyteen selvästi merkittävä nimensä, syntymäaikansa ja se seurakunta, jossa hänellä on äänioikeus. Aloiteasiakirjassa on lisäksi mainittava lähet-

täjän nimi sekä tarvittavat yhteystiedot aloitteen käsittelemiseksi.

19 luku

Tuomiokapituli

4 §

Päätösvaltaisuus

Tuomiokapituli käsittelee asian täysilukuisena, jos se koskee papin tai lehtorin pysymistä kirkon tunnustuksessa. Kirkkoherran välittömän vaalin vaaliehdotusta tehtäessä jokaisesta sijasta äänestetään erikseen.

24 luku

Alistaminen ja muutoksenhaku

3 §

Oikaisuvaatimus

Viranomaisen päätökseen tyytymätön voi tehdä, jollei tässä laissa toisin säädetä, kirjallisen oikaisuvaatimuksen seuraavasti:

4) tuomiokapitulin päätöksestä, joka koskee 5 luvun 3 §:ssä tarkoitettua papin ja 6 luvun 29 §:ssä tarkoitettua lehtorin pysymistä kirkon tunnustuksessa taikka papin pappisviran velvollisuuksien vastaista toimintaa, niiden laiminlyöntiä tai papille sopimatonta käytöstä, sekä tuomiokapitulin alaisen toimielimen ja viranhaltijan päätöksestä tuomiokapitulille;

6) kirkkoherran välittömässä vaalissa tai seurakuntavaalissa käytettävästä vaaliluettelosta vaalilautakunnalle.

7 §

Oikaisuvaatimus- ja valitusoikeus vaaliluettelosta

Kirkkoherra saa tehdä oikaisuvaatimuksen ja kirkollisvalituksen kirkkoherran välittömän vaalin ja seurakuntavaalien vaaliluettelosta sillä perusteella, että joku on virheellisesti jätetty pois vaaliluettelosta taikka virheellisesti merkitty siihen äänioikeutta vailla olevaksi tai äänioikeutetuksi.

11 §

Tiedoksianto

Seurakunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, kun pöytäkirja tai alistus- tai valitusviranomaisen päätös on asetettu yleisesti nähtäväksi.

14 §

Oikaisuvaatimus- ja valitusoikeuden rajoittaminen

Muutosta ei saa hakea oikaisuvaatimuksella tai valittamalla:

4) tuomiokapitulin päätökseen, jonka se on tehnyt 6 luvun 11 §:n 2 ja 3 momentissa, 8 luvun 1 §:n 2 ja 3 momentissa, kirkkojärjestyksen 2 luvun 3 §:ssä ja 9 §:n 2 momentissa, 6 luvun 14 §:n 2 momentissa, 17 §:n 2 momentissa, 22 §:n 3 momentissa, 24 §:n 1 momentissa, 30 §:n 1 momentissa ja 38 §:ssä, 9 luvun 7 §:ssä, 19 luvun 11 §:ssä ja kirkon vaalijärjestyksen 2 luvun 30 §:n 3 momentissa, 62 §:n 1–4 momentissa ja 63 §:n 3 momentissa tarkoitetuissa asioissa, eikä päätökseen, joka koskee kirkkojärjestyksen 6 luvun 12 §:ssä tarkoitetun pastoraalitutkinnon, ylemmän pastoraalitutkinnon ja seurakuntatyön johtamisen tutkinnon suorittamista;

6) hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee kirkkoherran välittömän vaalin tai seurakuntavaalin vaaliluetteloa;

Muutosta ei saa erikseen hakea oikaisuvaatimuksella tai valittamalla kirkkoherran välittömän vaalin vaaliehdotukseen, josta säädetään kirkkojärjestyksen 6 luvun 20 §:n 1 momentissa.

15 §

Vaalituloksen oikaiseminen

Jos luottamushenkilön tai viranhaltijan vaalissa on menetelty lainvastaisesti, vaali on kumottava. Jos virheellisyys koskee vain vaalin tuloksen laskemista, vaalin tulos on määrättävä oikaistavaksi. Jos piispanvaalissa, kirkkoherran välittömässä vaalissa, seurakuntavaalissa taikka kirkolliskokousedustajan tai hiippakuntavaltuuston jäsenen vaalissa on menetelty lainvastaisesti ja tämä on saattanut vaikuttaa vaalin tulokseen, vaali on määrättävä toimitettavaksi uudelleen, jollei valitusviranomainen voi oikaista vaalin tulosta.

25 luku

Täydentäviä säännöksiä

10 §

Tasaäänät

Äänien jakautuessa äänestyksessä tasan päätökseksi tulee mielipide, jonka puolesta puheenjohtaja on äänestänyt. Viranhaltijan virkasuhteen irtisanomista, purkamista ja raukeamista sekä papin 5 luvun 3 §:n 2—4 momentissa tarkoitettua pappisvirkaa koskevassa asiassa ja 6 luvun 29 §:ssä tarkoitettua lehtorin virkaa koskevassa asiassa ratkaisee kuitenkin se mielipide, joka on lievempi.

Jos vaaleissa äänät tai vertausluvut menevät tasan, ratkaisee arpa. Kirkkoherran välillisen vaalin sekä kappalaisen ja vakinaisen lehtorin vaalin osalta voidaan kirkkojärjestyksessä säätää, että äänten mennessä tasan tuomiokapituli nimittää jonkun eniten ääniä saaneista hakijoista virkaan.

Jos virka tai luottamustoimi täytetään ehdollepanon perusteella, äänten mennessä vaalissa tasan valituksi tulee se, joka on asetettu ehdolle toisen edelle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen lain voimaantuloa haettavaksi julistetun viran täytössä sovelletaan lain voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 8 päivänä toukokuuta 2013

Pääministeri

JYRKI KATAINEN

Sisäasiainministeri *Päivi Räsänen*

Laki

kirkkolain muuttamisesta

Kirkolliskokouksen ehdotuksen ja eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan kirkkolain (1054/1993) 1 luvun 3 §:n 3 momentti, 3 luvun 2 §:n 2 momentti, 8 luvun 1 ja 3 §, 16 luvun 2 §:n 3 momentti, 17 b luvun 1 §:n 1 momentin 5 kohta, 19 luvun 4 §:n 2 ja 3 momentti, 24 luvun 3 §:n 1 momentin 4 ja 6 kohta, 7 §:n 1 momentti, 11 §:n 2 momentti, 14 §:n 1 momentin 4 ja 6 kohta ja 15 § sekä 25 luvun 10 §,

sellaisina kuin ne ovat, 1 luvun 3 §:n 3 momentti laissa 587/2006, 3 luvun 2 §:n 2 momentti laissa 619/1998, 8 luvun 1 § laeissa 1691/1995 ja 236/2006, 8 luvun 3 § laeissa 236/2006 ja 689/2008, 16 luvun 2 §:n 3 momentti laissa 787/2010, 17 b luvun 1 §:n 1 momentin 5 kohta ja 19 luvun 4 §:n 3 momentti laissa 1274/2003, 19 luvun 4 §:n 2 momentti osaksi laeissa 1274/2003 ja 236/2006, 24 luvun 3 §:n 1 momentin 4 kohta, 11 §:n 2 momentti ja 14 §:n 1 momentin 4 ja 6 kohta laissa 1008/2012, 24 luvun 3 §:n 1 momentin 6 kohta, 7 §:n 1 momentti ja 15 § laissa 236/2006 sekä 25 luvun 10 § osaksi laissa 1008/2012, sekä

lisätään 1 luvun 3 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1279/2003 ja 587/2006, uusi 4 momentti ja lukuun uusi 4 §, 17 b lukuun uusi 4 a §, 24 luvun 14 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1274/2003 ja 1008/2012, uusi 4 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 luku

1 luku

Kirkon tunnustus, tehtävä ja jäsenet**Kirkon tunnustus, tehtävä ja jäsenet**

3 §

3 §

*Jäsenet**Jäsenet*

Kirkon jäseneksi liittyvä ei voi samanaikaisesti olla muun uskonnollisen yhdyskunnan jäsen. Kirkon jäsen, joka liittyy jonkin muun uskonnollisen yhdyskunnan jäseneksi, katsotaan eronneeksi kirkon jäsenyydestä. Tässä momentissa muulla uskonnollisella yhdyskunnalla ei tarkoiteta kuitenkaan sellaista uskonnollista yhdyskuntaa, jonka kanssa kirkolliskokous on hyväksynyt sopimuksen jäsenyyden vastavuoroisista edellytyksistä.

Kirkon jäseneksi voi liittyä Suomen kansalainen sekä ulkomaalainen, jolla on kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta Suomessa. Suomessa asuva, kotikuntaa vailla oleva ulkomaalainen voi liittyä kirkon jäseneksi, jos hän on osallistunut seurakunnan toimintaan kolmen kuukauden ajan.

Kirkon jäseneksi liittyvä ei voi samanaikaisesti olla muun uskonnollisen yhdyskunnan jäsen. Muulla uskonnollisella yhdyskunnalla ei tässä luvussa tarkoiteta sellaista uskonnol-

lista yhdyskuntaa, jonka kanssa kirkolliskokous on hyväksynyt sopimuksen jäsenyyden vastavuoroisista edellytyksistä.

4 §

Jäsenyyden lakkaaminen

Kirkon jäsenyys lakkaa, kun:

- 1) jäsen eroaa kirkosta;
- 2) jäsen liittyy muun uskonnollisen yhdyskunnan jäseneksi;
- 3) jäsenellä ei ole enää kotikuntaa tai väestökirjanpitokuntaa Suomessa;
- 4) kotikuntaa vailla oleva ulkomaalainen jäsen ei enää asu Suomessa.

3 luku

Kirkon hallinnollinen ja kielellinen jako

2 §

Seurakunta ja sen jäsenet

Kirkon jäsen on sen seurakunnan jäsen, jonka alueella hänellä on kotikuntalaisia tarkoitettu kotikunta ja siellä oleva asuinpaikka. Kirkkohallitus voi kuitenkin antaa määräyksiä siitä, milloin henkilö voi olla kotikuntansa alueella olevan muun seurakunnan jäsen.

3 luku

Kirkon hallinnollinen ja kielellinen jako

2 §

Seurakunta ja sen jäsenet

Kirkon jäsen on sen seurakunnan jäsen, jonka alueella hänellä on kotikuntalaisia tarkoitettu kotikunta ja siellä oleva asuinpaikka *taikka väestökirjanpitokunta. Kotikuntaa vailla oleva ulkomaalainen kirkon jäsen on sen seurakunnan jäsen, jonka alueella hän asuu.* Kirkkohallitus voi kuitenkin antaa määräyksiä siitä, milloin *kirkon jäsen* voi olla kotikuntansa alueella olevan muun seurakunnan jäsen.

8 luku

Kirkkoherranvaali ja seurakuntavaalit

1 §

Kirkkoherranvaali

Seurakunnan kirkkoherra valitaan kirkkoherranvaalilla.

Kirkkoherran virkaan tulee valituksi se tuomiokapitulin ehdolle asettamista papeista, joka vaalissa on saanut enimmät äänet.

Seurakunta voi kuitenkin, siten kuin kirkon

8 luku

Kirkkoherranvaali ja seurakuntavaalit

1 §

Kirkkoherranvaali

Seurakunnan kirkkoherran valitsevat seurakunnan äänioikeutetut jäsenet (kirkkoherran välitön vaali).

Kirkkovaltuuston tai seurakuntaneuvoston pyynnöstä tuomiokapituli voi päättää, että kirkkoherra valitaan vaalilla, jonka toimittaa

vaalijärjestyksessä määrätään, valita kirkkoherran virkaan muun hakijan, jonka tuomiokapituli on todennut päteväksi ylimääräiseksi vaaliehdokkaaksi. Tullakseen valituksi ylimääräisen vaaliehdokkaan on saatava vähintään yksi kymmenesosa koko seurakunnan äänistä ja enemmän kuin puolet annetuista äänistä.

3 §

Äänioikeus

Seurakuntavaaleissa kaikilla viimeistään ensimmäisenä vaalipäivänä 16 vuotta täyttäneillä ja kirkkoherranvaalissa vastaavasti 18 vuotta täyttäneillä kirkon jäsenillä on yhtäläinen äänioikeus.

Äänioikeutta käytetään seurakuntavaaleissa siinä seurakunnassa, jossa äänioikeutettu on merkitty seurakunnan *läsnä olevaksi* jäseneksi viimeistään vaalivuoden elokuun 15 päivänä. Valituksen johdosta uudelleen toimitettavissa seurakuntavaaleissa ja 5 §:ssä tarkoitetuissa poikkeuksellisissa seurakuntavaaleissa sekä kirkkoherranvaalissa äänioikeutta käytetään siinä seurakunnassa, jossa vastaava merkintä on tehty viimeistään 70 päivää ennen ensimmäistä vaalipäivää.

Vaaliluettelosta, vaalien toimittamisesta ja vaalien tuloksen laskemisesta säädetään tarkemmin kirkon vaalijärjestyksessä.

16 luku

Kirkonkirjat ja seurakunnan arkisto

2 §

Kirkonkirjojen käyttötarkoitus

Kirkkohallitus saa käyttää jäsenrekisterin tietoja tilastojen laatimista ja kirkon toimin-

kirkkovaltuusto tai seurakuntaneuvosto (kirkkoherran välillinen vaali).

Tuomiokapituli voi päättää, että yhteinen kirkkoherra valitaan välillisellä vaalilla, jos joku yhteisen kirkkoherran viran seurakunnista sitä pyytää.

Päätös välillisen vaalin toimittamisesta tulee tehdä ennen viran haettavaksi julistamista.

3 §

Äänioikeus

Seurakuntavaaleissa äänioikeus on jokaisella kirkon jäsenellä, joka viimeistään ensimmäisenä vaalipäivänä täyttää 16 vuotta ja jolla on kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta Suomessa. Äänioikeutta käytetään siinä seurakunnassa, jossa äänioikeutettu on merkitty seurakunnan jäseneksi viimeistään vaalivuoden elokuun 15 päivänä. Valituksen johdosta uudelleen toimitettavissa seurakuntavaaleissa ja 5 §:ssä tarkoitetuissa poikkeuksellisissa seurakuntavaaleissa sekä kirkkoherran välittömässä vaalissa äänioikeutta käytetään siinä seurakunnassa, jossa vastaava merkintä on tehty viimeistään 70 päivää ennen ensimmäistä vaalipäivää.

Kirkkoherran välittömässä vaalissa äänioikeus on viimeistään ensimmäisenä vaalipäivänä 18 vuotta täyttävällä kirkon jäsenellä, jolla on kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta Suomessa ja joka on merkitty kyseisen seurakunnan jäseneksi viimeistään 70 päivää ennen ensimmäistä vaalipäivää.

Äänioikeutetuilla on yhtäläinen äänioikeus. Vaaliluettelosta, vaalien toimittamisesta ja vaalien tuloksen laskemisesta säädetään tarkemmin kirkon vaalijärjestyksessä.

16 luku

Kirkonkirjat ja seurakunnan arkisto

2 §

Kirkonkirjojen käyttötarkoitus

Kirkkohallitus saa käyttää jäsenrekisterin tietoja tilastojen *laatimisessa* ja kirkon toi-

taan liittyvien tutkimusten tekemistä varten. Tuomiokapituli saa käyttää jäsenrekisterin tietoja kirkollisiin vaaleihin, äänioikeuteen ja vaalikelpoisuuteen, virantäyttöön sekä papiksi vihkimiseen liittyvissä tehtävissään.

mintaan liittyvien tutkimusten *tekemisessä*. Tuomiokapituli saa käyttää jäsenrekisterin tietoja *tässä laissa tai sen nojalla säädettyjen tai määrättyjen tehtävien hoitamisessa*.

17 b luku

Hiippakuntavaltuusto

1 §

Tehtävät

Hiippakuntavaltuuston tehtävänä on:

5) käsitellä *hiippakuntavaltuuston jäsenten, tuomiokapitulin, kirkkoneuvostojen, yhteisten kirkkoneuvostojen ja seurakuntaneuvostojen* sille tekemät aloitteet; *sekä*

17 b luku

Hiippakuntavaltuusto

1 §

Tehtävät

Hiippakuntavaltuuston tehtävänä on:

5) käsitellä sille *tehdyt* aloitteet;

4 a §

Aloiteoikeus

Aloitteen hiippakuntavaltuustolle voi tehdä:

- 1) *hiippakuntavaltuuston jäsen;*
- 2) *tuomiokapituli;*
- 3) *kirkkoneuvosto;*
- 4) *yhteinen kirkkoneuvosto;*
- 5) *seurakuntaneuvosto;*

6) *vähintään kymmenen hiippakuntaan kuuluvan seurakunnan seurakuntavaaleissa äänioikeutettua jäsentä (jäsenaloite).*

Jäsenaloitteen kunkin tekijän on omakätisen allekirjoituksensa yhteyteen selvästi merkittävä nimensä, syntymäaikansa ja se seurakunta, jossa hänellä on äänioikeus. Aloiteasiakirjassa on lisäksi mainittava lähettäjän nimi sekä tarvittavat yhteystiedot aloitteen käsittelemiseksi.

19 luku

Tuomiokapituli

4 §

Päätösvaltaisuus

Tuomiokapituli käsittelee *kuitenkin* asian täysilukuisena, jos se koskee:

1) *kirkkoherranvaalin vaaliehtotukseen kohdistuvaa oikaisuvaatimusta*

2) papin tai lehtorin pysymistä kirkon tunnustuksessa.

Vaaliehtotusta tehtäessä tai oikaistaessa äänestetään jokaisesta sijasta erikseen.

19 luku

Tuomiokapituli

4 §

Päätösvaltaisuus

Tuomiokapituli käsittelee asian täysilukuisena, jos se koskee papin tai lehtorin pysymistä kirkon tunnustuksessa.

Kirkkoherran välittömän vaalin vaaliehtotusta tehtäessä jokaisesta sijasta äänestetään erikseen.

24 luku

Alistaminen ja muutoksenhaku

3 §

Oikaisuvaatimus

Viranomaisen päätökseen tyytymätön voi tehdä, jollei tässä laissa toisin säädetä, kirjallisen oikaisuvaatimuksen seuraavasti:

4) tuomiokapitulin päätöksestä, joka koskee 5 luvun 3 §:ssä tarkoitettua papin ja 6 luvun 29 §:ssä tarkoitettua lehtorin pysymistä kirkon tunnustuksessa, papin pappisviran velvollisuuksien vastaista toimintaa tai niiden laiminlyöntiä tai papille sopimatonta käytöstä *taikka kirkkojärjestyksen 6 luvun 15 §:ssä tarkoitettua kirkkoherranvaalin vaaliehtotusta*, sekä tuomiokapitulin alaisen toimielimen ja viranhaltijan päätöksestä tuomiokapitulille;

6) kirkkoherranvaalissa tai seurakuntavaalissa käytettävästä vaaliluettelosta vaalilautakunnalle.

24 luku

Alistaminen ja muutoksenhaku

3 §

Oikaisuvaatimus

Viranomaisen päätökseen tyytymätön voi tehdä, jollei tässä laissa toisin säädetä, kirjallisen oikaisuvaatimuksen seuraavasti:

4) tuomiokapitulin päätöksestä, joka koskee 5 luvun 3 §:ssä tarkoitettua papin ja 6 luvun 29 §:ssä tarkoitettua lehtorin pysymistä kirkon tunnustuksessa *taikka* papin pappisviran velvollisuuksien vastaista toimintaa, niiden laiminlyöntiä tai papille sopimatonta käytöstä, sekä tuomiokapitulin alaisen toimielimen ja viranhaltijan päätöksestä tuomiokapitulille;

6) *kirkkoherran välittömässä vaalissa* tai seurakuntavaalissa käytettävästä vaaliluettelosta vaalilautakunnalle.

7 §

*Oikaisuvaatimus- ja valitusoikeus
vaaliluettelosta*

Kirkkoherra saa tehdä oikaisuvaatimuksen ja kirkollisvalituksen kirkkoherranvaalin ja seurakuntavaalien vaaliluetteloa vastaan sillä perusteella, että joku on virheellisesti jätetty pois vaaliluettelosta taikka merkitty siihen äänioikeutta vailla olevaksi tai äänioikeuteksi.

7 §

*Oikaisuvaatimus- ja valitusoikeus
vaaliluettelosta*

Kirkkoherra saa tehdä oikaisuvaatimuksen ja kirkollisvalituksen *kirkkoherran välittömän vaalin* ja seurakuntavaalien *vaaliluettelosta* sillä perusteella, että joku on virheellisesti jätetty pois vaaliluettelosta taikka *virheellisesti* merkitty siihen äänioikeutta vailla olevaksi tai äänioikeutetuksi.

11 §

Tiedoksianto

Seurakunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, kun pöytäkirja tai alistus- tai valitusviranomaisen päätös on asetettu yleisesti nähtäväksi *tai kirkkoherranvaalissa vaalin tulos julistettu*.

11 §

Tiedoksianto

Seurakunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, kun pöytäkirja tai alistus- tai valitusviranomaisen päätös on asetettu yleisesti nähtäväksi.

14 §

*Oikaisuvaatimus- ja valitusoikeuden
rajoittaminen*

Muutosta ei saa hakea oikaisuvaatimuksella tai valittamalla:

4) tuomiokapitulin päätökseen, jonka se on tehnyt *kirkkolain* 6 luvun 11 §:n 2 ja 3 momentissa, kirkkojärjestyksen 2 luvun 3 §:ssä ja 9 §:n 2 momentissa, 6 luvun 21 §:n 1 momentissa, 30 §:n 1 momentissa ja 38 §:ssä, 9 luvun 7 §:ssä, 19 luvun 11 §:ssä ja kirkon vaalijärjestyksen 2 luvun 30 §:n 3 momentissa, 62 §:n 1—4 momentissa ja 63 §:n 3 momentissa tarkoitetuissa asioissa, eikä päätökseen, joka koskee kirkkojärjestyksen 6 luvun 12 §:ssä tarkoitetun pastoraalitutkinnon, ylemmän pastoraalitutkinnon ja seurakuntatyön johtamisen tutkinnon suorittamista;

6) hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee kirkkoherranvaalin tai seurakuntavaalin

14 §

*Oikaisuvaatimus- ja valitusoikeuden
rajoittaminen*

Muutosta ei saa hakea oikaisuvaatimuksella tai valittamalla:

4) tuomiokapitulin päätökseen, jonka se on tehnyt 6 luvun 11 §:n 2 ja 3 momentissa, *8 luvun 1 §:n 2 ja 3 momentissa*, kirkkojärjestyksen 2 luvun 3 §:ssä ja 9 §:n 2 momentissa, 6 luvun *14 §:n 2 momentissa*, *17 §:n 2 momentissa*, *22 §:n 3 momentissa*, *24 §:n 1 momentissa*, 30 §:n 1 momentissa ja 38 §:ssä, 9 luvun 7 §:ssä, 19 luvun 11 §:ssä ja kirkon vaalijärjestyksen 2 luvun 30 §:n 3 momentissa, 62 §:n 1—4 momentissa ja 63 §:n 3 momentissa tarkoitetuissa asioissa, eikä päätökseen, joka koskee kirkkojärjestyksen 6 luvun 12 §:ssä tarkoitetun pastoraalitutkinnon, ylemmän pastoraalitutkinnon ja seurakuntatyön johtamisen tutkinnon suorittamista;

6) hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee *kirkkoherran välittömän vaalin* tai seura-

vaaliluetteloa;

kuntavaalin vaaliluetteloa;

Muutosta ei saa erikseen hakea oikaisuvaatimuksella tai valittamalla kirkkoherran välittömän vaalin vaaliehdotukseen, josta säädetään kirkkojärjestyksen 6 luvun 20 §:n 1 momentissa.

15 §

15 §

*Vaalituloksen oikaiseminen**Vaalituloksen oikaiseminen*

Jos luottamushenkilön tai viranhaltijan vaalissa on menetelty lainvastaisesti, vaali on kumottava. Jos virheellisyys koskee vain vaalin tuloksen laskemista, vaalin tulos on määrättävä oikaistavaksi. Jos piispanvaalissa, kirkkoherranvaalissa, seurakuntavaalissa taikka kirkolliskokousedustajan tai hiippakuntavaltuuston jäsenen vaalissa on menetelty laittomasti ja se on saattanut vaikuttaa vaalin tulokseen, vaali on määrättävä toimitettavaksi uudelleen, jollei valitusviranomainen voi oikaista vaalin tulosta.

Jos luottamushenkilön tai viranhaltijan vaalissa on menetelty lainvastaisesti, vaali on kumottava. Jos virheellisyys koskee vain vaalin tuloksen laskemista, vaalin tulos on määrättävä oikaistavaksi. Jos piispanvaalissa, kirkkoherran välittömässä vaalissa, seurakuntavaalissa taikka kirkolliskokousedustajan tai hiippakuntavaltuuston jäsenen vaalissa on menetelty lainvastaisesti ja tämä on saattanut vaikuttaa vaalin tulokseen, vaali on määrättävä toimitettavaksi uudelleen, jollei valitusviranomainen voi oikaista vaalin tulosta.

25 luku

25 luku

Täydentäviä säännöksiä**Täydentäviä säännöksiä**

10 §

10 §

*Tasaäänät**Tasaäänät*

Äänien jakautuessa äänestyksessä tasan päätökseksi tulee mielipide, jonka puolesta puheenjohtaja on äänestänyt. Viranhaltijan virkasuhteen irtisanomista, purkamista ja raukeamista sekä papin 5 luvun 3 §:n 2—4 momentissa tarkoitettua pappisvirkaa koskevassa asiassa ja 6 luvun 29 §:ssä tarkoitettua lehtorin virkaa koskevassa asiassa ratkaisee kuitenkin se mielipide, joka on lievempi. Jos vaaleissa äänät tai vertausluvut menevät tasan, ratkaisee arpa. Kappalaisen ja vakinaisen lehtorin vaalin osalta voidaan kirkkojärjestyksessä määrätä, että äänten mennessä tasan, tuomiokapituli nimittää jonkun eniten ääniä saaneista hakijoista virkaan.

Jos virka tai luottamustoimi täytetään ehdollepanon perusteella, äänten mennessä vaalissa tasan valituksi tulee se, joka on asetettu

Äänien jakautuessa äänestyksessä tasan päätökseksi tulee mielipide, jonka puolesta puheenjohtaja on äänestänyt. Viranhaltijan virkasuhteen irtisanomista, purkamista ja raukeamista sekä papin 5 luvun 3 §:n 2—4 momentissa tarkoitettua pappisvirkaa koskevassa asiassa ja 6 luvun 29 §:ssä tarkoitettua lehtorin virkaa koskevassa asiassa ratkaisee kuitenkin se mielipide, joka on lievempi.

Jos vaaleissa äänät tai vertausluvut menevät tasan, ratkaisee arpa. Kirkkoherran välillisen vaalin sekä kappalaisen ja vakinaisen lehtorin vaalin osalta voidaan kirkkojärjestyksessä säätää, että äänten mennessä tasan tuomiokapituli nimittää jonkun eniten ääniä saaneista hakijoista virkaan.

Jos virka tai luottamustoimi täytetään ehdollepanon perusteella, äänten mennessä

Voimassa oleva laki

ehdolle toisen edelle.

vaalissa tasan valituksi tulee se, joka on asetettu ehdolle toisen edelle.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .*

Ennen lain voimaantuloa haettavaksi julistetun viran täytössä sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.